

FINLANDS NATIONELLA SKOGSPROGRAM 2015

Mera välfärd genom skoglig mångfald -
Statsrådets principbeslut

Finlands nationella skogsprogram 2015

Mera välfärd genom skoglig mångfald

Statsrådets principbeslut

Finlands nationella skogsprogram 2015

Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 3a/ 2008

Pärmbilder uppifrån ned (c): Sisu-auto Oy,
Ahti Kotisaari, Ahti Kotisaari, Erkki Oksanen

ISBN 978-952-453-377-5 (htf)
ISBN 978-952-453-378-2 (PDF)
ISSN XXX (htf)
ISSN XXX (PDF)

Vammalan Kirjapaino Oy, 2008

Föråd

Beslutet om revideringen av det nationella skogsprogrammet togs sommaren 2005. Orsaken till detta var den väldiga förändring som skogssektorns omvärld genomgått sedan 1999 då det nationella skogsprogrammet 2010 utarbetades. När vi fattade beslutet om revidering kunde vi inte ens ana hur viktigt beslutet var. Effekterna av den globala konkurrensen och Rysslands virkestullar samt EU:s klimat- och energipolitiska beslut för skogssektorns verksamhetsbetingelser har bland annat gett upphov till att se över de skogspolitiska riktlinjerna och insatserna.

Sedan år 1993 har nationella skogsprogram utarbetats enligt principerna från miljökonferensen i Rio. Målet med programmen är att arbeta för en hållbar skötsel och användning av skogar. På det internationella planet har Finlands program betraktats som exemplariskt, i synnerhet på grund av det mångsidiga innehållet och breda medverkandet.

Det nya skogsprogrammet 2015 går djupare in i dessa principer. I skogsrådet, sekretariatet och de fyra arbetsgrupperna har suttit kunniga företrädare för olika instanser. Innan arbetet inleddes utarbetade man regionala skogsprogram under ledning av skogscentralerna och med hjälp av de regionala skogsråden. För programmets finansiering och tillämpning svarar sju ministerier men även den privata finansieringen spelar en viktig roll.

Programmet spänner på mångahanda sätt över de olika produkternas och tjänsternas värdekedjor från skog till konsument, oavsett om det rör sig om vidareförädling av trä, nya "biodiversitetsprodukter" eller naturturism. De olika nyttjandeformerna av skog bildar en balanserad helhet i enlighet med principerna om hållbar utveckling.

På sammanträdet 25.1.2008 godkände skogsrådet förslaget till skogsprogram 2015. Förslaget om programmets finansiering preciserades utifrån förslagen från arbetsgruppen för skogsindustrins och skogssektorns verksamhetsförutsättningar ledd av Esko Aho samt enligt regeringens rambeslut av 13.3.2008. Statsrådet fattade 27.3.2008 ett principbeslut om programmet, samtidigt med beslutet om handlingsprogrammet för mångfalden i Södra Finlands skogar 2008–2016 (METSÖ).

Jag vill tacka varmt alla de personer och aktörer som deltagit i beredningen av skogsprogrammet för ett värdefullt och välutfört arbete. Nu kan vi inleda arbetet med att tillämpa programmet. På detta sätt förmår vår förnybara naturresurs, skog, även i framtiden skapa välbefinnande och framgång bland alla finländare.

Sirkka-Liisa Anttila
jord- och skogsbruksminister

Innehåll

Sammandrag	7
SKOGSBRANSCHENS MÅLBILD 2015	9
PROGRAMMETS TYNGDPUNKTER, MÅL OCH ÅTGÄRDER	13
1 Konkurrenskraftiga verksamhetsförutsättningar för skogsindustrin och skogsbruket ombesörjs	13
1.1 Höjning av förädlingsvärdet samt nya produkter och tjänster	13
1.2 Utnyttjande av avverkningsmöjligheterna	13
1.3 Hållbar virkesproduktion	15
1.4 Privatskogsbrukets lönsamhet och lägenhetsstorleken	16
1.5 Trafiknätens skick	17
1.6 Arbetskraftens tillräcklighet och företagsamhet	18
2 Den klimat- och energinytta som skogarna ger utökas	19
2.1 Användning av träbaserad energi	19
2.2 Användning av träprodukter	20
2.3 Klimatförändringen och skogsbruket	20
3 Skogarnas mångfald och miljönytta tryggas	22
3.1 Skogarnas biologiska mångfald	22
3.2 Vatten och mark	23
4. Användningen av skogarna som källa till rekreation och kultur främjas	24
4.1 Naturturism och naturproduktbranschen	24
4.2 Användning av skogarna för rekreation och allemansrätten	25
4.3 En kultur baserad på skog och trä	25
5. Kompetensen i skogsbranschen och skogsbranschens acceptabilitet stärks	27
5.1 Skogsbranschens framtidsarbete	27
5.2 Forsknings- och utvecklingsverksamhet som stöder affärsverksamhet och företagsamhet	27
5.3 Utbildning för skogsbranschens fackmän	28
5.4 Skogsbranschens samhälleliga acceptabilitet	30
5.5 Barns och ungdomars skogskunskaper	30
6 Hållbar skötsel och användning av skogarna främjas i den internationella skogspolitiken	31
6.1 Internationell skogspolitik	31
6.2 Skogsfrågor i Europeiska unionen	31
6.3 Utvecklingsamarbete och annat bilateralt samarbete	32
GENOMFÖRANDE, UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING AV PROGRAMMET	33
FINANSIERING AV PROGRAMMET	34
PROGRAMMETS KONSEKVENSER	36
BEREDNING OCH UTVÄRDERING AV PROGRAMMET	39
BAKGRUNDSMATERIAL	40
BILAGOR	
Bilaga 1 Avvikande åsikt	44

Sammandrag

Finlands nationella skogsprogram 2015 är ett program som statsrådet godkänt i form av ett principbeslut 27.3.2008 och vars syfte är att förbättra medborgarnas välfärd genom att skogarna utnyttjas mångsidigt med iakttagande av principerna för hållbar utveckling.

Skogsprogrammet har beretts på basis av ett omfattande samarbete mellan intressentgrupper under ledning av skogsavdelningen vid jord- och skogsbruksministeriet och med stöd från Nationella skogsrådet. I programmet ingår förslagen som framfördes i mellanrapport av Esko Aho arbetsgrupp 15.2.2008.

Den grundläggande utgångspunkten i programmet är att den produktions- och serviceverksamhet som baserar sig på skogarna och på trä kan förnyas och utvidgas så att verksamheten är samhällsligt acceptabel, ekonomiskt lönsam samt ekologiskt, socialt och kulturellt hållbar. Produktionsverksamheten bör vara marknadsorienterad och utgå från kundernas behov, därför spelar den privata sektorn en central roll för verksamheten i skogsbranschen. Mynigheternas uppgift är att skapa sådana förutsättningar att det är möjligt att utnyttja skogarna på ett konkurrenskraftigt sätt. Samernas särskilda ställning som ursprungsbefolkning tas i beaktande då programmet verkställs.

Skogsprogrammets verksamhetsidé är *mera välfärd genom skoglig mångfald*. Programmets vision eller målbild tar sikte på 2015, då *Finland är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och skogskompetens, där kompetensen har förädlats till nya konkurrenskraftiga produkter och tjänster, användningen av inhemskt virke har ökat betydligt och skogsnaturens mångfald har förstärkts*.

Finlands nationella skogsprogram 2015 bygger på sex prioriteringar:

- konkurrenskraftiga verksamhetsförutsättningar för skogsindustrin och skogsbruket ombesörjs,
- klimat- och energinyttan med skogarna utökas,
- skogarnas mångfald och miljönytta tryggas,
- användningen av skogarna som källa till kultur och rekreation främjas,
- kompetensen i skogsbranschen och skogsbranschens acceptabilitet stärks,
- hållbar skötsel och användning av skogarna främjas i den internationella skogspolitik.

För varje prioriterat område har man ställt upp mål och föreslagit vilka åtgärder som behövs för att nå dem.

Nya produkter och tjänster

Det är möjligt att utveckla nya kundorienterade produkter och tjänster genom att använda trä och dess olika beståndsdelar för produktion av bl.a. bioenergi, kemikalier eller läkemedel, och genom att skapa längre förädlade produkter och servicekedjor utifrån de befintliga produkterna. Den skogsbaserade företagsverksamheten kan breddas genom att främja bland annat möjligheterna inom naturturismen, tillvaratagandet av naturprodukter och sektorn för skogsservice. Genom att finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet och investeringar i små och medelstora företag kan statsmakten gynna uppkomsten av värdekedjor som bygger på nyttjande av skogen.

Familjeskogsbrukets lönsamhet kommer att förbättras dels via traditionell försäljning av stock och massaved, dels via försäljning av energived och handel med natur- och rekreationsvärden. I framtiden kan också den kolsänka som skogarna utgör bli föremål för handel eller hyresavtal.

Ökad användning av inhemskt virke

Målet är att användningen av inhemskt virke ska växa med 10–15 miljoner kubikmeter om året. Detta kräver snabba åtgärder. Virkehandeln är en sak mellan marknadsparterna, men förutsättningarna för den kan förbättras genom att man producerar aktuella uppgifter om skogstillgångarna för skogsägarna och ger dem råd om de möjligheter som skogarna erbjuder. Dessutom kan man utveckla servicen för skogsägarna och ändra beskattningen så att den blir mera sporrande. För att möjliggöra transporter året runt för skogsbruket och skogsindustrin måste statsmakten redan inom de närmaste åren investera i grundförbättring och underhåll av vägar på alla nivåer samt i istandsättning av bannätet.

Skogsbranschen behöver också mer arbetskraft för de tilltagande avverkningarna och skogsvårdsarbetena, samt för produktion av skogsenergi och för att tillfredsställa trävaruindustrins behov. En central del av åtgärderna i programmet går ut på att utveckla utbildningen dels med avseende på omfång, dels på innehåll och flexibla utbildningsformer.

Det allt mångsidigare nyttjandet av skogarna - vidareförädling av trä och energiproduktion, tryggande av skoglig mångfald, rekreation samt skogarna som kolsänka - förutsätter rikliga och ökande virkestillgångar. Målet för skogstillväxten fram till 2015 fastställs till minst 100 miljoner kubikmeter per år. Skogsbeståndens nuvarande åldersklassfördelning förutsätter intensiva satsningar på

skogsvård för att öka tillväxten. Målen för plantskogsskötsel, gallring av ungskog samt iståndsättningsdikning har höjts avsevärt, och samtidigt poängterar man vikten av en bättre skötsel av förnygringsytor. För att sporra skogsägarna ökas de stöd som kan beviljas enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk.

Mångfald och skogsenergi

För att skogarnas mångfald ska tryggas krävs extra insatser, särskilt i södra Finland. Parallellt med det nationella skogsprogrammet 2015 har handlingsprogrammet METSO 2008–2016, ett biodiversitetsprogram för skogarna i södra Finland, beretts. Riktlinjerna och åtgärderna i detta utgör en väsentlig del av skogsprogrammets metoder att trygga mångfalden. METSO inbegriper både ett allsidigt åtgärdsurval som baseras på frivilliga skyddsmetoder och ett ambitiöst finansieringsprogram.

Den energi- och klimatnytta som skogarna producerar spelar en viktig roll i programmet. Växande skog och byggande i trä dämpar klimatförändringen genom att binda koldioxid, och ved ersätter fossila energikällor och minskar därvid utsläppen av växthusgaser. EU:s mål i fråga om att öka användningen av förnybar energi är utmanande för Finland men erbjuder många möjligheter för skogsbranschen. Avsikten är att användningen av skogsflis ska bli tre gånger så stor som nu. För att detta mål, liksom de andra målen för användningen av träbaserad energi, ska kunna nås krävs åtgärder inom många förvaltningsområden och den privata sektorn. Beredningen av skogsprogrammet har samordnats med beredningen av den nationella klimat- och energistrategin.

Flera ministerier finansierar

Finlands nationella skogsprogram 2015 är mer utpräglat än föregångaren, Finlands nationella skogsprogram 2010, ett program som flera ministerier står bakom. Det behov av tilläggsfinansiering

som programmet medför årligen jämfört med statens budget 2008 är i medeltal 40 miljoner euro för jord- och skogsbruksministeriet, 27 miljoner euro för miljöministeriet och cirka 60 miljoner euro för kommunikationsministeriet samt 70 miljoner euro årligen till forskningsfinansiering inom olika förvaltningsområden. Dessutom är arbets- och näringsministeriets företagsfinansiering och undervisningsministeriets utbildningsanslag av central betydelse för att målen för programmet ska kunna nås. Beslut gällande den offentliga finansieringen fattas i samband med statens finansram- och budgetprocess. Uppföljning och interimutvärderingar av programmet ger information om tillräcklighet av programåtgärderna och finansieringen, samhälleliga verkningar och eventuella ändringsbehov i programmet.

Vittgående konsekvenser

Finlands nationella skogsprogram 2015 har betydande ekonomiska och sociala verkningar om det genomförs fullt ut. Värdet av produktionen inom skogssektorn beräknas stiga med 500–700 miljoner euro per år, rotprisintäkterna och intäkterna av energived öka med 400–500 miljoner euro per år, statens skatteinkomster växa med minst 200 miljoner euro per år och värdeökningen inom naturturismen bli 200 miljoner euro per år. Det uppstår 5 000 nya arbetsplatser i skogsbranschen jämfört med en situation där programmets åtgärder inte är i bruk.

Det ökande uttaget av gagnvirke och energived påverkar skogsnaturen. För att trygga skogsnaturens mångfald och minska skogsbrukets belastning på vattendragen används bästa tillgängliga kostnadseffektiva metoder.

SKOGSBRANSCHENS MÅLBILD 2015

Skogarnas nuvarande betydelse

Skogarna är Finlands viktigaste naturtillgång som kan utnyttjas ekonomiskt. Virkestillgångarna i våra skogar är friska och produktiva. Den årliga tillväxten uppgår till nästan 100 miljoner kubikmeter. Skogarna producerar en mångsidig och riklig vilt-, bär- och svampskörd och de utgör en viktig del av finländarnas boende- och rekreativmiljö. De har också en växande regional betydelse för turistnäringen.

En betydande del av organism- och växtarterna i vår natur är direkt eller indirekt beroende av skogarna. Andelen skyddade skogar utgör 9 % av skogsarealen i vårt land. Det är klart mera än i andra europeiska länder. Med hänsyn till behovet är skyddsområdena dock ojämnt fördelade över landet.

Skogsinnehavet är mångsidigt fördelat på olika ägargrupper. Merparten av skogarna innehas av ungefär 900 000 enskilda skogsägare som driver familjeskogsbruk. Majoriteten av dem bor i samma landskap där deras skog är belägen. Fyra femtedelar av virkesförsäljningsinkomsterna stannar i det landskap där skogen är belägen. Virkesdrivning och -transport samt skogsvård är en viktig inkomstkälla på landsbygden. För dem som bor på landsbygden är även bärplockning och jakt av ekonomisk betydelse vid sidan av den rekreation dessa sysselsättningar erbjuder. Skogen är också av central betydelse för en livskraftig landsbygd och för en balanserad regional utveckling.

Skogssektorns betydelse är stor i Finland. Skogssektorns och möbelindustrins andel av bruttonationalprodukten är nästan 8 % och deras andel av de sysselsatta 3,5 %, medan motsvarande andelar ute i världen är i medeltal 1,2 och 4 %. Exportinkomsterna från skogsindustrins produkter utgör en dryg femtedel av landets exportinkomster, vilket är tio gånger mera än i andra länder i världen.

Skogsindustrins inhemska produktion står för 5 % av världproduktionen av papper, kartong och massa och för 2,4 % av produk-

tionen av sågvaror och träskivor, trots att vårt virkesförråd utgör bara en halv procent av virkestillgångarna i världens alla skogar.

Finland är det ledande landet i Europeiska unionen när det gäller att utnyttja träbaserad energi. Ungefär 20 % av all energi produceras med trä, vilket är fem gånger mera än medeltalet i EU-länderna.

Skogarnas betydelse i framtiden

När de icke förnybara naturtillgångarna blir allt mera begränsade ökar de förnybara naturtillgångarnas strategiska betydelse, eftersom allt flera stater försöker följa principerna för hållbar utveckling.

Skogarna producerar förnybara råmaterial för framställningen av nuvarande och nya produkter inom såväl skogsindustrin som många andra industribranscher. Skogarna är också en källa till många immateriella nyttigheter, vilkas betydelse accentueras när människornas levnadsstandard stiger och de får mera fritid. Skogarnas värde stiger när man försöker hitta sätt att dämpa klimatförändringen och producera energi.

Skogarnas materiella och immateriella nyttigheter skapar nya möjligheter till mångsidig företagsamhet, arbete och försörjning och till medborgarnas välfärd över huvud taget. Varje generations rätt till naturtillgångarna, som är den bärande kärnan i hållbar utveckling, förutsätter att man också sörjer för skogens mångfald när man brukar den.

Medborgarnas ökade intresse för nyttigheter och energi som baserar sig på förnybara naturtillgångar samt skogarnas växande betydelse som källa till rekreation och annan välfärd skapar positiva förutsättningar för ett allt mångsidigare utnyttjande av skogarna. Det blir möjligt för virkesförädlingen och hela skogsbranschen att skapa sig en positivare image än tidigare.

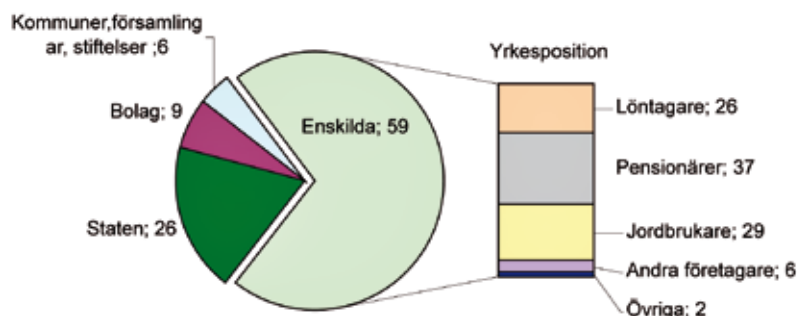
Utmaningarna på kort sikt består i att produktionskostnaderna stiger och den internationella konkurrensen mellan skogsindustrifö-

Arealen av skyddade skogar och skogar i begränsad skogsbruksanvändning 2006

	Hela landet		Södra Finland		Norra Finland	
	1 000 ha	Andel, %	1 000 ha	Andel, %	1 000 ha	Andel, %
Landareal (skogs- och tvinmark, VMI 10, 2004–06)	22 914	100,0	11 560	100,0	11 355	100,0
1 Strikt skyddade skogar	1 885	8,2	203	1,8	1 682	14,8
2. Skyddade skogar där varsam avverkning är möjlig	173	0,8	53	0,5	120	1,1
Skyddade skogar (1+2)	2 058	9,0	257	2,2	1 802	15,9
3. Skogar i begränsad skogsbruksanvändning	823	3,6	165	1,4	657	5,8
Skyddade skogar och skogar i begränsad skogsbruksanvändning (1+2+3)	2 881	12,6	422	3,7	2 459	21,7

Källa: Skogsforskningsinstitutet

Skogsinnehav 2006, % av skogsmarken

Privatpersoner äger 59 % av skogsmarken, staten en fjärdedel, bolag en knapp tiondel medan resten innehas av kommuner, församlingar, stiftelser och samfälliga skogar. En allt större del av skogen ägs av pensionärer och löntagare medan jordbrukarna andel har minskat kraftigt fr.o.m. 1990-talet. Medelåldern hos innehavarna av familjeskogar är 59 år. Uppgifterna om enskilda skogsägare är från 2003.

Källa: Metla, TTS, PTT

Värdet av skogsbaserade funktioner och tjänster 2006, milj. euro

Massa- och pappersindustrin, avkastningsvärde ¹	14 639
Trävaruindustrin, avkastningsvärde ¹	6 279
Skogsbruket, avkastningsvärde ¹	3 431
- rotprisinkomster, rotprisinkomsten till bruttobelopp ²	1 702
- virkesdrivning och -transport, skogsvård, tjänster o.d. avkastningsvärde	1 729
Naturturism, uppsk. värdeökning ¹	~ 800
Energi-, växt- och miljötorv, uppsk. total omsättning ³	~ 200
Skogsflis + brännved, värde på användningsstället + rotprisvärde ²	140
Bär, svamp, örter och lav, handelsvärde + uppsk. husbehovsplockning ²	~ 120
Vilt + renskötsel, kalkylerat värde + slaktinkomst ²	87

Värdet av rekreationen i skogarna har genom prissättning av antalet gånger som medborgarna besöker skogen för friluftssändamål beräknats till ca en miljard euro²

Siffrorna är inte helt och hållet jämförbara sinsemellan och en del baserar sig enbart på uppskattning. De ger ändå en bild av storleksklassen för värdet på olika skogsbaserade funktioner och tjänster.

Källa: ¹Statistikcentralen, ²Skogsforskningsinstitutet, ³Turveteollisuusliitto

Finlands nationella skogsprogram 2010 – uppnåendet av de viktigaste målen

	Utgångsläge 1998	Situation 2006	Mål 2010
Avverkningsuttag, milj.m ³ /v	58	57	63–68
Användning av skogsflis, milj.m ³ /v	0,8	3,4	5,0
Investeringar i skogsvård, milj. €/v	227	241	285
Privatskogsbrukets nettoresultat, €/ha/v	116	88	120
Skogssektorns export, mrd. €/v	12,8	12,8	14,9
Trävaruindustrins export, mrd. €/v	2,9	2,9	5,7
Sysselsatta inom skogssektorn, personer	95 000	89 400	80 000
Beloppen enligt 2007 års priser, levnadskostnadsindex.			

retagen hårdnar, samtidigt som det är nödvändigt att öka användningen av inhemskt virke och att säkerställa tillgången på arbetskraft. Osäkerhetsfaktorer när det gäller tillgången på importvirke framhäver det inhemska virkets betydelse.

Utmaningar på lång sikt är ändringar i befolkningsstrukturen och den ekonomiska strukturförändring som globaliseringen för med sig. Dessutom står vi inför sinande icke förnybara naturtillgångar samt klimatförändringen och det globalt växande energibehovet, som är starkt kopplade till varandra. Men faktum är att dessa utmaningar erbjuder skogsbranschen möjligheter att utvidga sig till nya områden och öka välfärden i samhället.

Sett ur energi- och klimatförändringsperspektiv har skogsbranschen fått allt större betydelse men också blivit mer komplicerad – det som upplevs som en fördel på ett ställe kan vara till nackdel någon annanstans. Det behövs en fördomsfri och övergripande granskning av skogens olika användningsformer för att kunna samordna de olika behoven.

När Finlands nationella skogsprogram 2010 utarbetades kunde man inte till alla delar förutse förändringarna i skogssektorns omvärld, därför kommer alla mål som då uppställdes inte att nås. Detta var en orsak till att skogsprogrammet måste ses över. I vidstående tabell presenteras skogsprogrammets centrala mål och hur de uppnåtts. Saken har granskats mera ingående i Skogssektorns framtidsöversikt (2006).

Finlands nationella skogsprogram 2015

Finlands nationella skogsprogram 2015 är ett program som statsrådet har godkänt och vars syfte är att öka medborgarnas välfärd genom att skogarna utnyttjas mångsidigt med iakttagande av principerna för hållbar utveckling.

Programmet har beretts utgående från ett omfattande samarbete mellan olika intressentgrupper som är medvetna om att skogsbranschen spelar en central roll för att främja hållbar utveckling. I sitt arbete har programberedarna kombinerat en övergripande syn och följande värderingar:

- *naturen värdesätts* i all verksamhet,
- *kundorientering* är en central förutsättning för en lönsam och konkurrenskraftig verksamhet,
- högklassig och mångsidig *kompetens*,
- *samarbete* som bygger på öppenhet och förtroende mellan olika aktörer.

Den grundläggande utgångspunkten för programmet är att den produktions- och serviceverksamhet som baserar sig på skog och virke kan utvidgas så att produktionens värdekedjor från skogen till marknaden är samhälleligt acceptabla, ekonomiskt lönsamma samt ekologiskt, socialt och kulturellt hållbara.

Den andra bärande tanken är att en verksamhet som bygger på ökat utnyttjande av skogarna bör vara kund- och marknadsorienterad. Således är den privata sektorns verksamhet av central betydelse för att målen i programmet skall nås. Det allmännas uppgift är dock att skapa sådana förutsättningar att det är möjligt att utnyttja skogarna på ett konkurrenskraftigt sätt.

Den genomgående principen för programmet är att det är möjligt att samordna skogens olika användningsformer på ett balanserat sätt, så att varje landskaps naturliga styrkor utnyttjas. Vid skötsel och användningen av skogarna, tillämpas ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara lösningar i enlighet med den internationellt godkända ekosystemansatsen, så att funktioner i naturen som är värdefulla för människorna och naturen tryggas. Vid sidan av skogsprogrammet har man berett handlingsprogrammet för biodi-

versiteten i södra Finlands skogar 2008–2016 (METSO), som utgör en väsentlig del av detta program.

Skogsprogrammets verksamhetsidé är :
Mera välfärd genom skoglig mångfald.

I enlighet med den nationella strategin för hållbar utveckling är målet för skogsprogrammet att skogarna som en förnybar naturtillgång används för ekonomisk verksamhet och för att öka välfärden så att skogarna förnygras från den ena generationen till den andra. Välfärd ska förstås i vid bemärkelse. Den består av många såväl materiella som immateriella faktorer, t.ex. hälsa, sysselsättning, försörjning, rekreation samt en ren och livskraftig miljö. Skogarnas mångfald inte bara stärker deras livskraft, utan möjliggör också en omfattande och mångsidig användning av dem.

Skogsprogrammets vision eller målbild tar sikte på 2015, då *Finland är ett föregångsland inom hållbart skogsbruk och skogskompetens. Kompetensen har förädlats till nya konkurrenskraftiga produkter och tjänster, användningen av inhemskt virke har ökat betydligt och skogsnaturens mångfald har förstärkts.*

Den vision som satts för skogsbranschen är utmanande. Det krävs arbete och resurser för att nå den. Att utveckla de nuvarande skogsbaserade produkterna och tjänsterna och nya sådana, hela värdekedjan från skogen till konsumenterna, samt att samordna de olika sätten att använda skogen och trygga naturens mångfald kräver långsiktigt, smidigt samarbete mellan de privata och den offentliga sektorns olika aktörer samt aktivt och förnyelsevilligt deltagande. För att målet ska nås förutsätts också långsiktigt forsknings- och utvecklingsarbete samt utbildning som överensstämmer med arbetskrävsbehoven. Dessutom behövs det en förutseende och initiativrik nationell och internationell skogspolitik, eftersom de frågor som hänför sig till skogarna samtidigt är både lokala och internationella.

Finlands nationella skogsprogram 2015 bygger på sex prioriteringar:

- konkurrenskraftiga verksamhetsförutsättningar för skogsindustrin och skogsbruket ombesörjs,
- klimat- och energinyttan med skogarna utökas,
- skogarnas mångfald och miljönytta tryggas,
- användningen av skogarna som källa till kultur och rekreation främjas,
- kompetensen i skogsbranschen och skogsbranschens acceptabilitet stärks,
- hållbar skötsel och användning av skogarna främjas i den internationella skogspolitiken.

Viktiga åtgärder inom den närmaste framtiden hänför sig till ökad användning av inhemskt virke, ett bättre trafiknät och tillräckligt med yrkesskicklig arbetskraft för uttag och förädling av gagnvirke och energived. Vid sidan av dessa behövs det intensivt forsknings- och utvecklingsarbete som siktar längre in i framtiden för att utveckla nya skogs- och träbaserade produkter och tjänster, samt för att möjliggöra omfattande kommersialisering. Åtgärder, som tar sikte på att minimera de olägenheter som ekonomiskt utnyttjande av skogarna förorsakar naturen, att genomföra METSO-programmet och dämpa klimatförändringen samt att öka bioenergiproduktionen, är centrala under hela programperioden.

Genomförandet av programmet förbättrar möjligheterna att utnyttja och sköta skogen på ett mångsidigt sätt. Direkta nyttotagare är den företagsverksamhet som baserar sig på skogsanvändning och där såväl skogsägarna som andra medborgare har nytta av att verksamhetsförutsättningarna och konkurrenskraften förbättras. Livligare ekonomisk aktivitet förbättrar också statens beskattningsutfall. Skogsbrukets vattenskyddsåtgärder och tryggheten av skogens mångfald medför avsevärd miljönytta.

Centrala definitioner

Skogsbruk	Omfattar virkesproduktion, skogs- och naturvårdande skötsel samt virkesdrivning.
Skogsindustri	Omfattar mekanisk (såg-, skiv- och annan trävaruindustri) och kemisk (massa-, pappers- och kartongindustri) industri.
Skogssektorn	Omfattar skogsbruk och skogindustri.
Skogsklustret	Omfattar skogssektorn och anknytande verkstads- och kemisk industri, automations- och förpackningssystemfunktioner, tryckeribranschen, energiproduktion samt forskning och konsultverksamhet i anslutning till dessa.
Skogsbranschen	Omfattar förutom skogssektorn dessutom produktion, förädling och tjänster samt allmännyttigheter som baserar sig på övriga såväl materiella som immateriella skogsprodukter. (I samband med utbildning har skogsbranschen traditionellt betytt i första hand vanliga skogsbruksyrken).
Hållbar skötsel och användning av skogarna	betyder att skogar och skogsmarker sköts och används så att deras mångfald, produktivitet, förnygringsförmåga och livskraft samt möjligheten till betydelsefulla ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på lokal, nationell och global nivå nu och i framtiden bevaras, samt så att övriga ekosystem inte åsamkas skada.
Ekosystemansats	betyder referensramen för FN:s biodiversitetskonvention med vars hjälp man eftersträvar en helhetssyn när det gäller hållbar användning, skötsel och skydd av naturområden. Ansatsen betonar att ekosystemens uppbyggnad och funktion måste bevaras så att funktioner i naturen som är värdefulla för människan och naturen tryggas i framtiden. Enligt rapporten från europeiska skogsministerkonferensen motsvarar ekosystemansatsen för skogarnas del innehållsmässigt hållbar skötsel och användning av skogarna.

PROGRAMMETS TYNGDPUNKTER, MÅL OCH ÅTGÄRDER

1 Konkurrenskraftiga verksamhetsförutsättningar för skogsindustrin och skogsbruket ombesörjs

1.1 Höjning av förädlingsvärdet samt nya produkter och tjänster

Virke används på ett mångsidigare sätt än nu för kundorienterade, konkurrenskraftiga produkter och tjänster.

Den finländska skogsindustrins konkurrenskraft bygger på kundorienterade produkter med högt förädlingsvärde. Det är möjligt att ytterligare öka de nuvarande produkternas lönsamhet genom att effektivisera produktionen och användningen av råmaterial samt genom att förbättra tekniken. Utöver detta krävs att också nya produkter och verksamhetskoncept samt helt nya former av affärsverksamhet utvecklas. Vid sidan av den teknologiska kompetensen krävs det att affärsverksamhetskompetensen stärks och att det uppstår nya teknologi- och serviceföretag. Serviceaffärsverksamheten samt nätverksbildningen mellan storindustrin och små och medelstora företag blir allt viktigare.

Nya möjligheter för träbaserade produkter ses bl.a. inom trävaruindustrin, byggandet, intelligent papper, bioenergi och förädlade bioprodukter samt livsmedels- och läkemedelsindustrin. Träprodukter där träets strukturer har bearbetats kemiskt eller fysikaliskt eller där träet har kombinerats med andra material utvidgar användningsobjekten för trä. Tillverkningen av träprodukter kan också kombineras med nya former av affärsverksamhet, t.ex. genom att tjänsterna (montering, underhåll och service) utökas. I samband med cellulosafabrikerna planeras bioraffinaderier, där råmaterial till biodiesel samt etanol och den kemiska industrins produkter framställs av biomassa.

För att träets alla möjligheter ska kunna utnyttjas krävs forsknings- och utvecklingsarbete, förändringsvilja, risktagning och innovativt samarbete inom hela skogsklustret.

Nödvändiga åtgärder¹

- Inom forsknings- och utvecklingsverksamheten stöder staten en förbättring av skogsbranschens innovationsmiljö på det sätt som anges i punkt 5.2 (ANM, UVM, JSM).
- Företagen i skogsbranschen utökar resurserna för sin forsknings- och utvecklingsverksamhet och allokerar dem till

utvecklandet av nya produkter och tjänster (företagen i skogsbranschen).

- Aktörerna i skogsbranschen intensifierar sitt samarbete i fråga om forsknings-, utvecklings- och produktionsfunktioner, och framför allt små och medelstora företag får stöd i sitt kunnande om värdekedjan från skogen till marknaden (ANM, TE-centralerna, företagen i skogsbranschen, universitet och högskolor, forskningsinstitut).
- Verksamhetsförutsättningarna för små företag i trävarubranschen på landsbygden förbättras med utvecklings- och investeringsstöd (ANM, JSM, TE-centralerna).
- Företagens avskrivningsrätt bibehålls i åtminstone nuvarande omfattning för att understöda ibruktandet av ny teknologi (FM).
- Skogsindustriprodukternas avsättning på exportmarknaden främjas genom deltagande i gemensamma internationella projekt samt genom stöd för säljfrämjande arbete i hemlandet och närområdena (företagen i skogsbranschen, intresseorganisationer, Puuinfo, ANM).
- Ett utvecklingsprogram för serviceaffärsverksamheten i skogssektorn utarbetas (ANM, JSM).

Målnivå 2015

Värdet av skogs- och trävaruindustrins produktion i Finland har ökat med 20 % (i medeltal 19 560 milj. €/år under perioden 2002–06).

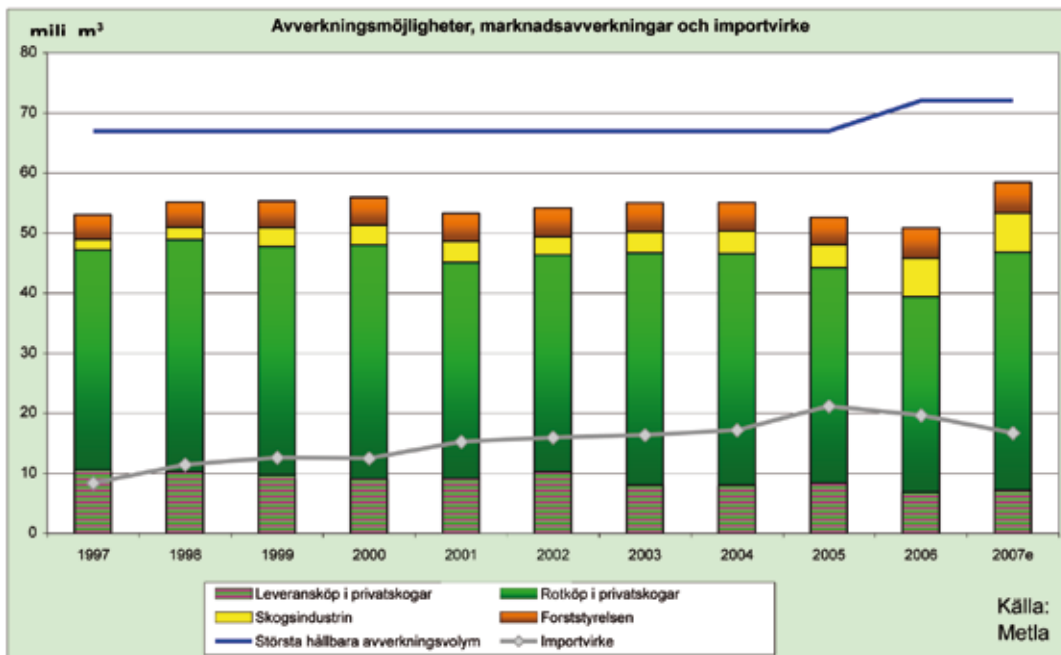
1.2 Utnyttjande av avverkningsmöjligheterna

De årliga avverkningarna av inhemskt virke ökar med 10–15 miljoner kubikmeter.

Behovet av inhemskt råvirke beräknas öka kraftigt. Efterfrågan ökar då man försöker minska beroendet av importvirke och på grund av EU:s mål att öka användningen av förnybar energi. Åren 2002–06 använde skogsindustrin i medeltal 71 milj. kubikmeter gagnvirke, varav det inhemska virkets andel var ungefär 55 milj. kubikmeter.

Enligt den senaste riksskogstaxeringen möjliggör skogstillväxten (98,5 milj. m³/år) en större virkesanvändning än för närvarande. Utan att en hållbar virkesproduktion äventyras kan man årligen avverka 72 milj. kubikmeter gagnvirke utan tilläggsydd. Möjligheterna att utöka avverkningarna gäller mest privatskogarna. I synnerhet i talldominerade trädbestånd med liten diameter och

¹ I samband med åtgärderna anges ansvarig organisation (understruckad) och övriga centrala aktörer. Aktörerna preciseras i åtgärdsprogrammet.

Marknadsavverkningarna i privata skogar minskade fram till 2006, medan återavverkningarna i skogsbolagens egna skogar har ökat sedan 1997. Mängden importvirke mer än fördubblades men började minska 2006.

på torvmarker finns det möjligheter att utöka avverkningarna. Viktigt är att skogsägarna har aktuell kunskap om avverkningsmöjligheterna och skötselbehoven i sina skogar.

Av det inhemska virke som skogsindustrin använder kommer 80 % från privata skogarna det vill säga de så kallade familjeskogarna. (Industrins och institutionella ägares skogar undantas här.) Statens skogar, som är i Forststyrelsens besittning, har störst betydelse för virkesförsörjningen i norra och östra Finland. Det faktum att familjeskogsbrukens innehav är små, att det sker förändringar i ägarstrukturen och att det finns ett behov av att öka gallringarna och avverkningarna på torvmarker, skapar utmaningar för virkesanskaffningen.

Skogsmarksarealen minskar i synnerhet i södra Finland när bygande och trafikleder kräver allt större markarealer. Planläggningen och de samhälleliga förpliktelser som styr markanvändningen begränsar skogarnas virkesproduktion och avverkningsmöjligheterna i hela landet. Exempelvis minskade Forststyrelsens avverkningar med 1,2 milj. kubikmeter, eller uppskattningsvis 38 milj. euro år 2006 som en följd av de samhälleliga förpliktelser som ålagts statens ekonomiskogar i lagen om Forststyrelsen. De avverkningar som Forststyrelsen genomförde uppgick till 5,0 milj. kubikmeter.

Målen 1.2, 1.3 och 1.4 (utnyttjande av avverkningsmöjligheterna, hållbar virkesproduktion och lönsamt skogsbruk) är starkt kopplade till varandra, därför stöder de åtgärder som hänför sig till dem uppnåendet av alla tre målen och har också kopplingar till skogsbrukets arbetskraftsbehov.

Nödvändiga åtgärder

- a) Med tanke på skogsbruksplaneringen och rådgivningen för skogsägarna, ska man förbättra aktualiteten hos uppgifterna

om skogstillgångarna, samt utöka och effektivera insamlingen och utnyttjandet av dem. Utnyttjandet av andra platsbundna naturresursdatasystem utökas (JSM, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna).

- b) Rådgivningen effektiveras och utvecklas så att skogsägarna är medvetna dels om avverkningsmöjligheterna och skötselbehoven i sina skogar, dels om alternativa sätt att genomföra dessa åtgärder (JSM, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna, skogsbolagen).
- c) Skogscentralerna övergår till elektronisk kommunikation i fråga om tjänster till skogsägarna och producerar elektroniska tjänster som gäller skogsdata för skogsägaren och dennes befullmäktigade aktörer (JSM, FM, Tapio, skogscentralerna).
- d) För att nå de växande arbetsmålen ska verksamheten inom skogsförvaltningen utvecklas, arbetsfördelningen mellan skogsbranschens olika aktörer klarläggas och konkurrensförutsättningarna förbättras (JSM).
- e) Det ska utarbetas ett riksomfattande övergripande program för torvmarkerna samt ett utvecklingsprogram för att förbättra kostnadseffektiviteten hos de ökande gallringsavverkningarna och avverkningarna på torvmarker (JSM, ANM, MM, MTK, Tapio).
- f) Målen för hur Forststyrelsens ekonomiskogar ska utnyttjas definieras när Forststyrelsens strategi och naturresursplaner görs upp (JSM, Forststyrelsen).
- g) Hur begränsningar i markanvändningen inverkar på utnyttjandet av de regionala avverkningsmöjligheterna ska utredas (JSM, Metla).

Målnivå 2015

De årliga avverkningarna av gagnvirke stiger till 65–70 miljoner kubikmeter (avverkningarna av gagnvirke var i medeltal 55 m³/år 2002–06).

Definitioner

Marknadsavverkningar	Gagnvirke som industrin skaffat för eget bruk eller som gått på export.
Gagnvirke	Stamved som uppfyller dimensionerna för användning inom industrin, dvs. rundvirke och massaved.
Småträäd	Stamved som inte uppfyller dimensionerna för användning inom industrin. Används ofta som brännved.
Avverkningsuttag	Gagnvirke och småträäd som avverkats för industrin, till husbehov (fraktsågning) samt för export.
Avgång	Avverkningsuttaget till vilket läggs den stamved som blir kvar i skogen som hyggesrester och stamved som dött på naturlig väg (naturlig avgång).
Tillväxt	I tillväxten ingår både gagnvirke och småträäd, men inte grot och stubbar.

75% av den skogsbruksareal som ägs av enskilda skogsägare omfattas av gårdsspecifika, uppdaterade skogsbruksplaner (de nuvarande skogsbruksplanerna omfattar 43 % 2006²).

1.3 Hållbar virkesproduktion

Situationen beträffande virkesproduktionen i skogarna förbättras och virkesförrådets tillväxt ökar.

En större virkesproduktion av bättre kvalitet säkerställer på lång sikt förutsättningarna för virkesförädling, trygghet av mångfalden och andra sätt att använda skogarna. En utökad virkesproduktion är också en förutsättning för att kunna dämpa klimatförändringen och öka användningen av förnybar energi.

Enligt den senaste riksskogstaxeringen (2007) kommer under åren 2006–2015 behovet av plantskogsskötsel att vara 1,6 gånger större och förstagallringsbehovet 2,2 gånger större än den utförda arbetsmängden under föregående tioårsperiod. Dessutom varierar kvaliteten på skogsföringringen mycket beroende på region och föringningsmetod. Ökad användning av inhemskt virke ökar mängden av skogsvårdsarbeten. Enligt undersökningar kan mängden utförda skogsvårdsarbeten utökas betydligt med hjälp av rådgivning och offentligt stöd till skogsägarna.

Hjortdjur har enligt den senaste riksskogstaxeringen förorsakat skador som försämrar plantbeståndens kvalitet på 490 000 hektar, dvs. 12 % av plantbestånden. Jämfört med föregående taxering är den skadade arealen 1,7 gånger större. Älgar förhindrar på många ställen föringring med de trädslag som lämpar sig bäst för växtplatsen det vill säga björk och tall. En annan betydande skadegörare är rottickan, som åstadkommer röta i granbestånd. Den förorsakar årligen förluster på totalt ungefär 50 miljoner euro. Klimatuppvärmningen främjar spridningen av rötsvampar.

Nödvändiga åtgärder

- Uppnåendet av målen för skogsvårds- och grundförbättringsarbetena (tabell) ska främjas med hjälp av finansiellt stöd, rådgivning och skogsbruksplanering (JSM, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna).

- Kvaliteten på skogsföringringen ska förbättras genom att man i hela landet tar i bruk en metod för uppföljning av kvaliteten på skogsföringringen (JSM, skogsvårdsföreningarna, skogscentralerna).
- Bekämpningen av rotticka ska utökas (JSM, skogsvårdsföreningarna, skogscentralerna, skogsägarna, virkesköparna).
- Genomförandet av programmet Skogsförädling 2050 fortsätter och man säkrar den kontinuerliga tillgången på skogsodlingsmaterial som uppfyller kvalitetskraven och som till ursprunget lämpar sig för respektive område (JSM, Metla, plantproducenterna).
- Programmet för inrättande av skogsträdsfröodlingar ses över så att det motsvarar det skogsodlingsbehov som är en följd av de ökande föringningsavverkningarna (JSM, Metla, Tapio, Forststyrelsen).
- De volymmål som satts för plantskogsskötsel i ett tidigt skede ska utredas och uppnåendet av dem ska främjas genom utbildning och rådgivning (JSM, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna).
- Vitaliserings- och tillväxthöjande gödsling ska utökas liksom användningen av träaska på ett sådant sätt att de inte belastar vattendragen och gödslingsmetoderna ska utvecklas (JSM, Tapio, Metla, Forststyrelsen, skogsbolagen, skogsägarna).
- En geodatabaserad databas över antalet älgar och älgskador ska byggas upp före 2010 och metoder för att minska älgskadorna genom aktiva viltvårds- och skogsvårdsåtgärder ska utvecklas. Jord- och skogsbruksministeriet utarbetar en nationell strategi för att balansera älgstammen, och ser över systemet med ersättningar för skador åsamkade av hjortdjur (JSM, VFFI, Metla, Tapio, MTK).
- Utvecklandet och ibruktagandet av maskinella skogsbehandlingsmetoder ska främjas (JSM, Metla, Tapio).
- Myndigheterna ska se till att skadedjur av främmande ursprung inte kommer åt att sprida sig i våra skogar tillsammans med barrflis, barrvirke eller förpackningar tillverkade därav, som förs in i landet (JSM, Evira, tullen).

Målnivå 2015

På 80–85 % av arealen för plantbestånd och ung gallringsskog är skogsvården av god eller tillfredsställande kvalitet (2006 var kvaliteten god och tillfredsställande på 69 %).

Virkesförrådets årliga tillväxt är minst 100 miljoner kubikmeter (2006 var tillväxten 98,5 milj. m³).

² Inbegriper också skogar som ägs av kommuner, församlingar och samfundliga skogar.

Årliga mål för skogsvårds- och skogsförbättringsarbeten		
Arbetslag	Alla skogsägare tillsammans	varav med finansiering för hållbart skogsbruk ¹
Skogsodling, ha	160 000	21 000
Plantskogsskötsel och vård av ung skog, ha	265 000	168 000
Iståndsättningsdikning, ha	100 000	80 000
Skogsvägar		
- grundförbättring, km	4 000	3 000
- nya vägar, km	640	320
Gödsling, ha	80 000	21 000
- vitaliseringsgödsling, ha	30 000	21 000
- tillväxthöjande gödsling, ha	50 000	0
Bekämpning av rotticka, ha	65 000	51 000
¹ Det offentliga finansieringsstödet täcker bara en del av de totala kostnaderna för arbetslagen		

1.4 Privatskogsbrukets lönsamhet och lägenhetsstorleken

Privatskogsbrukets lönsamhet förbättras och skogsbruksheternas genomsnittliga storlek växer.

Skogsbrukets lönsamhet påverkas i hög grad av de virkespriser och försäljningsvolymerna som bestäms av marknaden. Man kan förbättra lönsamheten genom att utnyttja avverkningsmöjligheterna, utföra skogsvårdsarbetena i rätt tid, utveckla arbetsmetoderna vid skogsvårds- och grundförbättringsarbeten, främja konkurrensen på marknaden för skogstjänster och sammankoppla arbetsmomenten på skogsvårds- och drivningsobjekten. Skogsägaren kan också öka skogsbrukets lönsamhet genom att själv utföra skogsvårdsarbeten på sin lägenhet. Även den ökande användningen av ved för energiproduktion och handeln med skogarnas natur- och rekreationsvärden stöder en förbättrad lönsamhet.

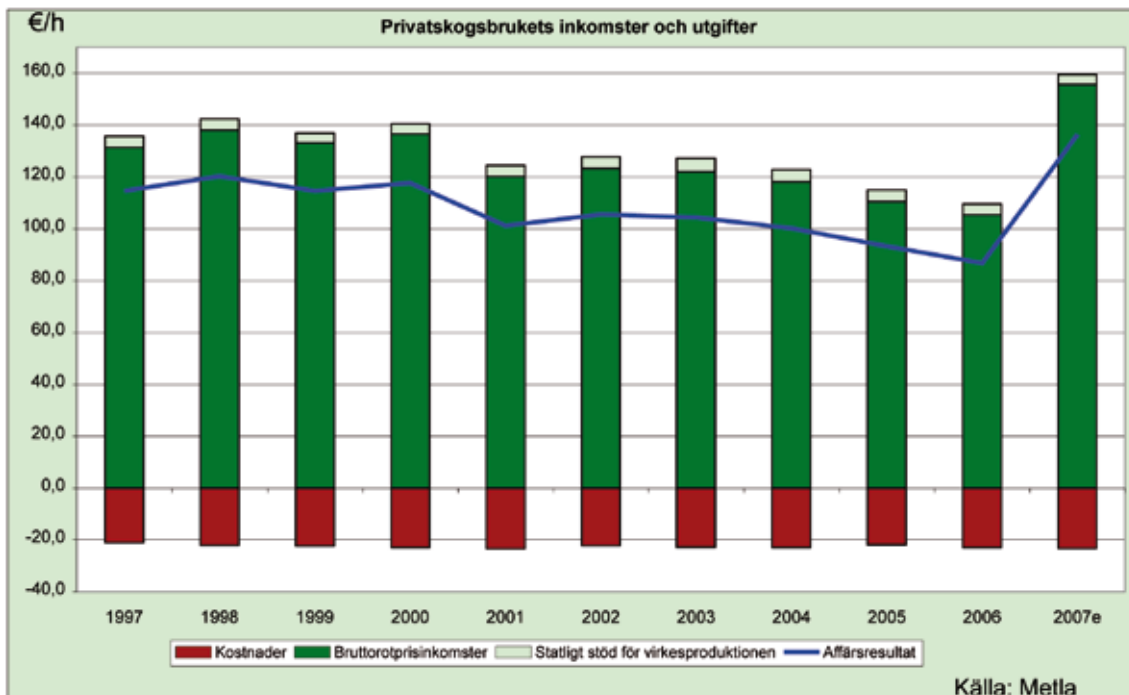
För att kunna utnyttja de många användningsmöjligheter som skogen erbjuder och förbättra lönsamheten behövs det rådgivning och utbildning samt marknadsföring av skogsvårdstjänster. Dessa åtgärder bör riktas i synnerhet till nya skogsägare samt till kvinnliga skogsägare och skogsägare i städerna.

Det finns ungefär 443 000 familjeskogar som omfattar minst två hektar skogsmark och deras genomsnittliga storlek är 24 hektar. På de minsta lägenheterna är det svårt att bedriva långsiktigt och lönsamt skogsbruk. I samband med generationsväxlingar delas lägenheter å ena sidan i allt mindre delar, medan å andra sidan många dödsbon förblir oskiftade under en lång tid. Sedan 1990-talet har den allmänna utvecklingstrenden varit att de små skogsinnehaven har blivit ännu mindre, medan stora skogsinnehav i någon mån blivit större. De nya former av samägande som utvecklats har knappast alls tillämpats på skogsfastigheter.

Man förutser att skogsägarstrukturen inom det privata skogsbruket kommer att förändras så att under de följande tio åren fortsätter skogsägarnas medelålder att stiga, medan antalet pensionärer, stadsbor och kvinnor som äger skog ökar och antalet jordbrukare minskar. Samtidigt blir målen för skogsinnehavet mångsidigare. Inkomst- och förmögenhetsnivån stiger, varför skogsinkomsternas andel av skogsägarens ekonomi minskar ytterligare. En betydande förändring i skogsägarkåren är att vänta när de stora åldersklassernas skogsinnehav övergår till följande generationer efter 2015.

Nödvändiga åtgärder

- Förutsättningarna för generationsväxlingar, större lägenheter och bedrivande av skogsbruk ska förbättras med hjälp av beskattningen bl.a. genom att arvs- och gåvobeskattningen reformeras i enlighet med linjerna för regeringsprogrammet, rätten till skogsavdrag utvidgas, försäljningsinkomsten av förstagallringsvirke ändras så att den blir skattefri, den övre gränsen för skattefritt leveransarbete höjs, eget uttag av energived blir skattefritt och skatteolägenheten i fråga om eget skogsvårdsarbete undanröjs (JSM, FM).
- Möjligheten att införa ett extra skatteavdrag som stöder genomförandet av föryngringsavverkningar, skogsföryngring och skogsvård ska utredas (JSM, FM).
- Lagstiftningen ska utvecklas för att införa nya former av skogsinnehav, t.ex. fastighets- och placeringsfonder, samt för att förkorta den tid som skog innehas av dödsbon (JSM, FM).
- Nyskiftespraxisen i fråga om skogsfastigheter ska utvecklas för att förbättra ägostrukturen, och stärka samfälliga skogar som en form av skogsinnehav. Samtidigt ska informationen och rådgivningen om dessa utökas (JSM, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna, lantmäteribråerna, samfälliga skogar).
- Skogslagstiftningen ska ses över så att den bättre än nu stöder målen för Finlands nationella skogsprogram (JSM).
- Metla utreder ägarstrukturen i privatskogsbruket och utarbetar prognoser för strukturförändringen och dess

Privatskogsbrukets lönsamhet (affärsresultat) försämrades ända till 2006, 2007 lyfte de rekordhöga virkespriserna och avverkningarna lönsamheten så att den var bättre än någonsin tidigare (2007 års priser, levnadskostnadsindex).

effekter, för att kunna bedöma behoven att utveckla skogsägarstrukturen och tjänsterna till skogsägarna (JSM, Metla).

- g) Före 2011 ska ett forsknings- och utvecklingsprogram genomföras för att förbättra kostnadseffektiviteten och kvaliteten hos skogsvårdsarbetena samt för att förankra de nyutvecklade arbetsmetoderna i praktiken (JSM, Metla, Tapio).

Målnivå 2015

Nettoreultatet (affärsresultatet) av privatskogsbruket är i hela landet minst 120 euro per hektar (2002–2006 i medeltal 94 €/ha, 2006 års priser).

De privata skogsenheternas genomsnittliga storlek stiger till 50 hektar före 2050 (24 ha 2006).

1.5 Trafiknätets skick

Trafiknätet ska underhållas och utvecklas så att skogsbrukets och skogsindustrins transporter kan skötas året runt på ett konkurrenskraftigt sätt.

Skogssektorn är den viktigaste användaren av transporttjänster. Skogsindustrins andel av järnvägarnas transportarbete är ungefär 60 % och av landsvägarnas ungefär 30 % samt nästan hälften av exporttransporterna till sjöss. Långa avstånd kräver effektiv transportlogistik och trafiknät som kan användas året runt.

Ökad användning av inhemskt virke och skogsflis förutsätter att vägnätet och banavsnitten är i bra skick. Den ökande virkesanskaffningen förlänger virkestransportsträckorna, vilket ökar beho-

vet av järnvägstransporter. Nästan 1 000 kilometer av järnvägsnätet hotas av nedläggning, något som skulle innebära ökade biltransporter och trafikutsläpp om det förverkligas.

Gagnvirke och energived samt drivningsmateriel transporteras med lastbil i början av transportkedjan, vilket belastar i synnerhet skogsbilvägarna och det lägre vägnätet samt broarna. Ostörd virkestransport kräver att trafiknätet är användbart året runt. En betydande del av det utgörs av det lägre allmänna vägnätet på landsbygden samt av enskilda vägar, som alla är av stor betydelse som en del av ett fungerande trafikledsätverk.

Om vägnätets skick förbättras främjar det bedrivandet av jordbruk och andra näringar, underlättar resorna för invånarna på landsbygden samt skogsvården och rekreationen i skogarna. Det är en nödvändig förutsättning för att minska säsongvariationerna inom virkesdrivningen och fjärrtransporterna.

Nödvändiga åtgärder

- Kapacitetsbristerna hos huvudbannätet ska undanröjas och förslagen till utvecklande av bannätet från den arbetsgrupp som utrett tryggheten av virkestransporterna på lågtrafikerade banor (2007) genomförs enligt försnabbad tidtabell (KM, Banförvaltningscentralen).
- Säkerheten och funktionsdugligheten på huvudvägnätet ska förbättras, nivån på det lägre allmänna vägnätet höjas, menföresupprustningarna ska utökas och vägarnas vinterunderhåll effektivteras (KM, Vägförvaltningen).
- Nivån på insjö- och havsfarlederna ska upprätthållas så att den är ändamålsenlig med tanke på skogsindustrins råvaruförsörjning och produktexport och hyresavtalet för Saima kanal förlängs (KM, Sjöfartsverket).

- d) Statsbidragen till enskilda vägar ska höjas, väglags- och vägdisponentsservice stödas och beräkningsgrunderna för vägenheter ses över (KM, JSM, Lantmäteriverket, Vägförvaltningen, Vägföreningen, skogscentralerna).
- e) Skogsvägarnas skick ska förbättras på alla ägarkategoriernas marker (JSM, skogscentralerna, enskilda skogsägare, Forststyrelsen, skogsbolagen).
- f) Ett grundförbättringsprogram ska utarbetas och genomföras för de enskilda vägar som fungerar som de viktigaste transportlederna med tanke på virkesförsörjningen (KM, JSM, kommunerna).

Målnivå 2015

De vägar som omfattas av menföresbegränsningar är högst 500 kilometer (911 km 2006).

I och med grundförbättringarna på bannätet hör högst 550 km till den lägsta servicenivåklassen (klass T4, bärförmåga under 20 ton) (759 km i klass T4 2006).

Grundförbättringarna av skogsvägar omfattar årligen totalt 4 000 kilometer (2 467 km 2006).

1.6 Arbetskraftens tillräcklighet och företagsamhet

Det finns tillräckligt med yrkesskickliga arbetstagare och företagare för skogssektorns växande och föränderliga behov.

Utvecklingen av arbetets produktivitet minskar behovet av arbetskraft, men inom skogsbruket ökar efterfrågan på arbetskraft när uttaget av gagnvirke och energived samt skogsvårdsarbetena ökar. När innehåll i arbetet blir mångsidigare ökar kraven på kompetens hos arbetstagarna. Särskilt mycket ökar behovet av skogsmaskinförare och virkesbilschaufförer, men också framtidsutsikterna för trävaruindustrin förutsätter mera arbetskraft.

De nuvarande och de nya sätten att utnyttja skogen erbjuder nya arbets- och företagsmöjligheter, som är av stor betydelse i synnerhet i glesbygden. Växande möjligheter finns inom olika slags skogstjänster, produktionen av träbaserad energi, naturturismen, vidareförädlingen av naturprodukter samt mervärdesprodukter och -tjänster. Kvinnornas andel av arbetskraften i skogsbranschen har tills vidare varit liten, trots att det finns många sysselsättningsmöjligheter i den expanderande branschen.

Det säsongbetonade arbetet, tillgången på arbetskraft, bristen på kompetens och utbildning som stöder företagsverksamheten, samt

i synnerhet det stora investeringskostnaderna i skogsmaskin-, biltransport- och energivedsbranschen innebär utmaningar för företagsverksamhetens del.

Det alltmer tekniska arbetslivet, omorganiseringen av uppgifter och den mångsidigare arbetsbilden samt internationaliseringen förutsätter fortlöpande utbildning i arbetet. Utvecklandet av arbetsmetoderna och -förhållandena, ledarskapsmodellerna samt motivationen i arbetet utgör betydande utmaningar med tanke på branschens attraktionskraft.

Nödvändiga åtgärder

- a) Skogsbrukets och virkesanskaffningens arbetsmetoder, teknologi och verksamhetsmodeller ska utvecklas så att de stöder arbetets produktivitet, förbättrar arbetsförhållandena och möjliggör sysselsättning året runt (JSM, ANM, Metla, Tapio, TTS, Metsäteho, aktörerna i branschen).
- b) Arbetshälsan och arbetsförmågan ska förbättras i företagen och inom hela sektorn genom att man utnyttjar den offentliga förvaltningens och olika utvecklings- och finansieringsorganisationers stöd och kunskaper (SHM, ANM, företag, arbetsmarknadsorganisationer).
- c) Marknadsföringen och rekryteringen ska riktas mot unga, kvinnor, stadsbor och invandrare samt utländsk arbetskraft (företagen i skogsbranschen, arbetsmarknadsorganisationer, läroanstalter).
- d) Läroavtalsutbildningen, den arbetspolitiska utbildningen samt den yrkesinriktade vuxenutbildningen och fortbildningen ska utvidgas och göras flexibla och finansieringsformerna för dem ska utvecklas (UVM, ANM, företagen i branschen).
- e) Marknadsförings-, ledarskaps- och affärsverksamhetskompetens samt riskhanteringsträning, företags- och finansiell rådgivning samt forskning som gynnar dessa ska utvecklas för företagare i skogsbranschen (ANM, JSM, UVM, läroanstalter, forskningsinstitut).
- f) Företagsamhet i skogsbranschen ska främjas genom att lagstiftningen och företagsfinansieringen utvecklas (ANM, JSM).
- g) Statistiken över små och medelstora företags verksamhet i skogsbranschen (t.ex. antalet företag, arbetskraft, inkomstutveckling, omsättning och lönsamhet) och de datatjänster som den kräver ska förbättras (ANM, Statistikcentralen, aktörerna i branschen).

Målnivå 2015

Skogsbruket sysselsätter minst 23 000 och skogsindustrin minst 50 000, och kvinnornas andel av hela arbetskraften är över 25 % (2006 22 700 sysselsatta i skogsbruket och 66 700 i skogsindustrin, och sammanlagt 18 % kvinnor).

2 Den klimat- och energinytta som skogarna ger utökas

2.1 Användning av träbaserad energi

Den totala användningen av träbaserad energi ökar och användningen av skogsflis växer till 8–10 miljoner kubikmeter om året.

Att öka produktionen av förnybar energi är viktigt med tanke på EU:s klimat- och energipolitiska mål och självförsörjning i fråga om energi. De mest lovande möjligheterna att öka användningen av träbaserad energi erbjuder ökad användning av skogsflis i värmeverk och utveckling av cellulosafabrikernas bioraffinaderikoncept. Förnybar energi medför närings- och sysselsättningsmöjligheter i synnerhet på landsbygden, varför även regionalpolitiska omständigheter stöder en ökning. En ökning av den träbaserade energiproduktionen och en utveckling av marknaden för energived ökar konkurrensen om virket. Utmaningen ligger i att nå en kontrollerad balans mellan användningen av virke i industrin och för energiändamål.

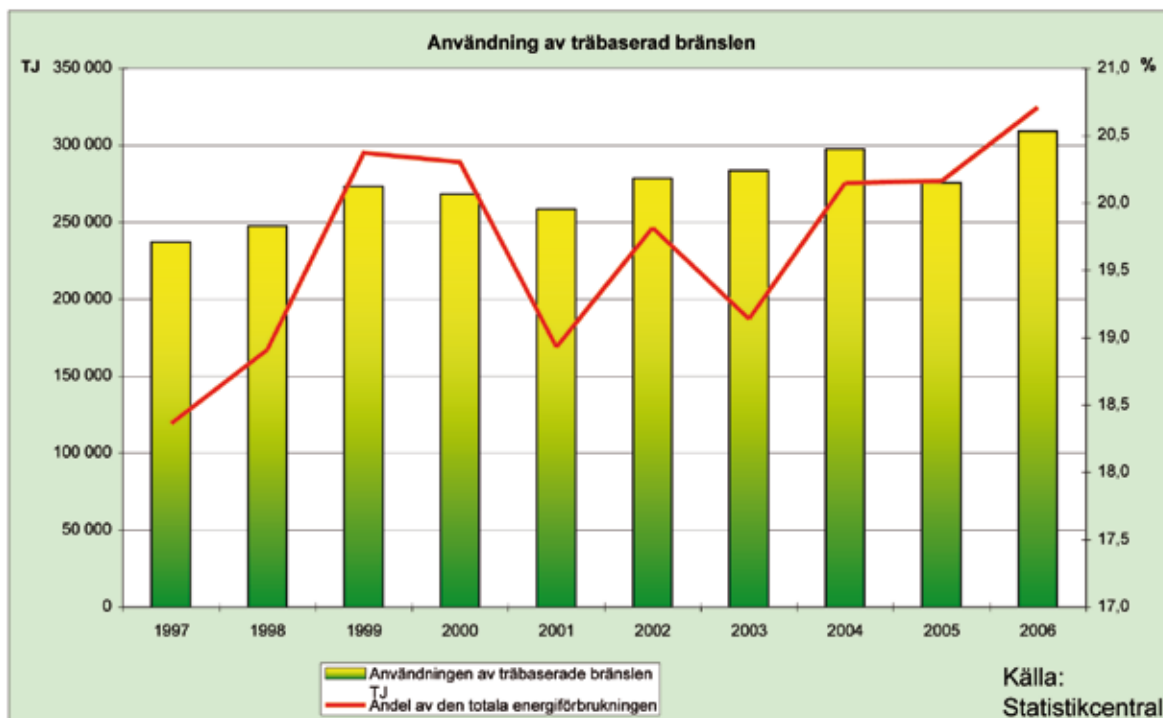
I små fastigheter används varje år 5–6 miljoner kubikmeter brännved. Ur skogarna tas dessutom till vara drygt tre miljoner kubikmeter skogsflis för energiändamål. Största delen av skogsflisen är gren- och toppmassa från förnygringsytor, stubbar, samt småträdsflis från ungskogsgallringar. Den teknisk-ekonomiska möjligheten att producera skogsflis har uppskattats till ungefär 12–15 miljoner kubikmeter om året. Produktionen av träpellets uppgår till ungefär 350 000 ton om året, varav en femtedel används i hemlandet.

Vid värmeproduktion bränns trä och torv ofta tillsammans. Torv definieras i FN:s klimatkonvention som fast fossilt bränsle och jämförelses

vad utsläppen beträffar med fossila bränslen. Europaparlamentet har föreslagit en ny klassificering för torv. I rapporterna från den internationella klimatpanelen IPCC förekommer torv som en egen kategori bland fossila bränslen. Att klassificeringen inte är etablerad försvårar utvecklingen av torvanvändningen.

Nödvändiga åtgärder

- I den nationella energi- och klimatstrategin och i det bioenergiprogram som utarbetas utgående från den, ska användningen av träbaserad energi främjas och skogsindustrins verksamhetsförutsättningar ska beaktas. Ställning ska tas till användningen av torv och metoder ska anges för att decentraliserad produktion av träbaserad el och värme ska bli vanligare (ANM, JSM).
- För att effektivera och utvidga produktionen av träbaserad energi ska försöks-, demonstrations- och kommersialiseringsprojekt som gäller ny teknologi genomföras samt metoder utvecklas för odling av energivirke (ANM, JSM, forskningsinstitut).
- Uttag och flisning av småträd för energiändamål ska stödas och värmeföretagsamhet främjas (JSM, ANM, TE-centralerna, skogscentralerna, TTS).
- Rikstäckande bioenergirådgivning ska organiseras och rådgivningen om och användningen av energi- och investeringsstöd effektiveras i syfte att öka produktionen och användningen av träbaserad energi. Samtidigt måste man försäkra sig om att stöden inte snedvrider konkurrensen (JSM, ANM, Tapio, Motiva, ProAgria, skogscentralerna).

Användningen av träbaserade bränslen och dess andel av den totala energiförbrukningen har stigit sedan 2001. År 2006 stod skogsindustrins avlut och annat biprodukter för 52 % av förbrukningen av träbaserade bränslen, värme- och kraftverken för 32 % och småhusen för 16 %.

Definitioner

Brännved	Träbaserat bränsle som är kapat och klivet till ett visst mått och som i huvudsak används i hushåll och på jordbruk (vedträ, småved, vedklabb).
Flis	Allmän benämning varmed beroende på användningsändamålet avses skogsflis, sågflis, brännflis eller flis som används för cellulosaframställning.
Brännflis	Allmän benämning på flis eller kross som är avsett att brännas.
Skogsflis	Flis framställt av gren- och toppmassa, småträd, stubbar och rötter eller stamved.
Småträdsflis	Flis framställt av delar av stammar från träd som inte uppfyller måtten för gagnvirke eller av bortgallrade slanor.
Helträdsflis	Flis framställt av trädets hela ovanjordiska biomassa, dvs. hela trädet (stam, grenar, barr).
Sågflis	Flis med eller utan bark som uppstår som biprodukt inom sågindustrin.
Träpellet	Korn framställt genom pressning av kutterspån och/eller sågspån.

- e) Praxisen med energiunderstöd fortsätter och de ska användas för att stöda övergången till ved och andra förnybara former av uppvärmningsenergi i el- och oljeuppvärmda hus (MM, ARA).

Målnivå 2015

Den årliga användningen av skogsflis uppgår till 8–12 miljoner kubikmeter (3,4 milj. m³ 2006).

2.2 Användning av träprodukter

Mera kol binds i träprodukter.

Byggande i trä och träprodukter företräder hållbar användning av naturresurser och binder kol för lång tid. Med tanke på hållbar användning av naturtillgångarna och bekämpning av klimatförändringen når man den största nyttan om andra material ersätts med trä.

Av trävaruindustrins produkter används största delen för byggande och inredning. Träets egenskaper gör det till ett energi- och kostnadseffektivt byggmaterial. Tillväxtpotentialerna för byggandet i trä i Finland, Östeuropa och Ryssland hänför sig förutom till ökat bostadsbyggande även till trädets miljöpositiva image och dämpandet av klimatförändringen. Eftersom en betydande del av byggnadsbeståndet i vårt land är av trä, ökar underhållet av det renoveringsbehovet.

Utvecklandet av högklassiga förädlade produkter av sågvaror och träskivor, t.ex. komponenter för byggnadssnickeri- och möbelindustrin, inredningsskivor samt gårds- och miljökonstruktioner, ökar användningen av trä som en del av boendet och vardagen. Även fysikaliskt eller kemiskt modifierade träkompositer ökar användningsobjekten för trä. För att utveckla nya kostnadseffektiva tillverknings sätt behövs forskning och utbildning (se punkt 5.2).

Nödvändiga åtgärder

- a) Offentlig finansiering allokeras i enlighet med statsrådets principbeslut 17.3.2005 till åtgärder enligt det näringspolitiska programmet för träindustrin (2004–2010) och programmet för byggande i trä (2004–2010) i syfte att främja användningen av trä och byggandet i trä (ANM, JSM, MM).

- b) Verksamhetsförutsättningar för att främja användningen av trä vid byggande ska säkerställas genom att myndighetsstyrningen ses över och förenhetligas, särskilt byggbestämmelserna (MM).
- c) Lösningar som gäller färdighus i trä och höghus i trä samt i synnerhet energisnålt byggande som lämpar sig för stadsbyggande ska utvecklas (MM, trähusindustrin).
- d) Utbildningen i byggande och inredning i trä samt renovering ska utökas (UBS, yrkesutbildningsanordnare).
- e) I anvisningarna om offentlig upphandling ska produkternas hela livscykel och trädets fördelar för en hållbar utveckling beaktas (MM, ANM, JSM).
- f) Metoder för att bestämma träprodukters kolbindning och livscykelverkningar ska utvecklas (JSM, Metla).
- g) Trädets konkurrenskraft ska stärkas genom deltagande i harmoniseringen på Europas inre marknad och standardiseringen av träprodukter (ANM, skogsindustriföretagen).

Målnivå 2015

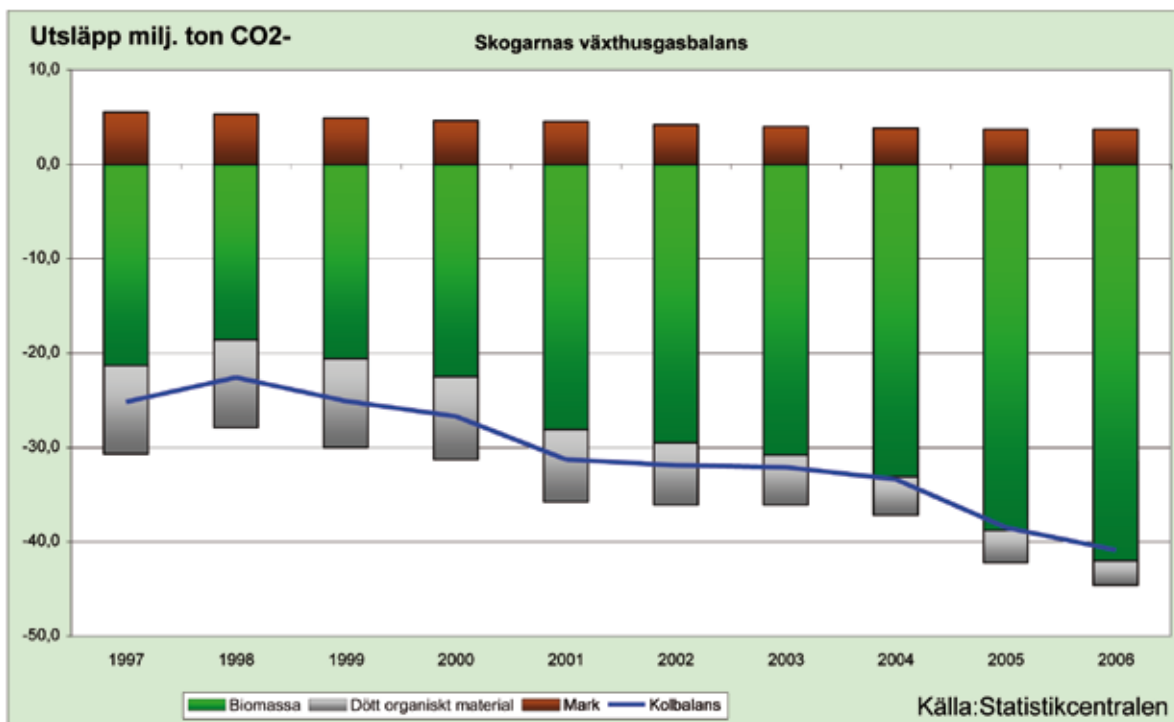
Den årliga förbrukningen av sågvaror i Finland är minst 1,2 m³/person (0,94 m³/person 2006).

2.3 Klimatförändringen och skogsbruket

Skogarnas kolsänkeffekt främjas och man förbereder sig på effekterna av klimatförändringen vid skötseln, användningen och skyddet av skogarna.

Skogarna binder och lagrar koldioxid och är en viktig kolsänka. Skogarnas förmåga att fungera som kolsänka säkerställs långsiktigt genom rätt skötsel och skogsförnyring i rätt tid, genom att beskoga tidigare trädlösa områden och genom att motverka att skogar utplånas som en följd av förändrad markanvändning. En hållbar skötsel och användning av skogarna tillsammans med ökad användning av träprodukter erbjuder ett utmärkt sätt att bekämpa klimatförändringen. Skogarnas betydelse vid beräkningen av koldioxidutsläppen ingår i Kyotoavtalets (artiklarna 3.3 och 3.4)³.

³ Artikel 3.3 innehåller utsläpp och sänkor vid beskningsåtgärder och skogskövlingssingrepp och artikel 3.4 utsläpp och sänkor vid skogsvård. Finland tillämpar bägge under Kyotoavtalets period 2008–12.

Förändringen i virkesförrådets volym är den faktor som bestämmer skogarnas växthusgasbalans. När uttaget är mindre än tillväxten binder skogarna koldioxid ur luften, dvs. fungerar som kolsänka (de negativa värdena på bilden). Utdikade myrar frigör växthusgaser så skogsmark utgör en källa vad nettoeffekten beträffar (positiva värden). När avverkningarna utökas i enlighet med skogsprogrammet minskar virkesförrådets kolbindning tillfälligt tills den unga växande skogen börjar binda koldioxid. Ökad användning av trä för energiändamål har liten inverkan på balansen, eftersom föran även annars skulle brytas ner inom relativt kort tid. Finlands totala koldioxidutsläpp (brutto) var åren 2002–2006 i genomsnitt 78,4 milj. ton CO₂-ekv. och skogarnas kolsänkeffekt 35,4 milj. ton CO₂-ekv.

Klimatförändringen förutspås höja temperaturen och öka nederbörden trendartat, samt öka förekomsten av extrema fenomen. De tar sig uttryck i bl.a. ökade störtregn och längre värmeperioder samt kortare perioder med snötäcke och tjäle. Träden är genetiskt anpassade till det klimat som råder i det område där de växer. Ju rikligare och genetiskt mera mångformig trädpopulationen är, desto bättre anpassar den sig till förändrade klimatförhållanden. Klimatförändringen ökar dock sannolikheten för många skogsskador (storm-, snö-, svamp- och insektskador). Klimatuppvärmningen förbättrar fortplantnings- och levnadsförhållandena för många insekter och svampar som förorsakar skogsskador.

Klimatuppvärmningen inverkar mera på utnyttjandet av torvmarksskogar än på utnyttjandet av skogar på momark. Virkesförrådets tillväxt ökar och trädbeståndet binder allt mera kol, istandsättningsdikningar blir lönsammare, men å andra sidan försvårar den kortare tjälperioden virkesdrivningen. Istandsättningsdikning påskyndar torvens nedbrytning, vilket frigör koldioxid, men på torvmarker med god tillväxt kompenseras detta av virkesförrådets ökade tillväxt.

Klimatförändringen har också positiva effekter, t.ex. ökar virkesförrådets tillväxt, skogsförnyringen påskyndas och fröproduktionen säkerställs. Ännu så länge finns det inte tillräcklig information om klimatförändringen och dess totala konsekvenser för skogsekosystemet.

Nödvändiga åtgärder

- Prognoser ska utarbetas för de risker för skogsskador som klimatförändringen ger upphov till. Ett uppföljningssystem för skogsskador ska utvecklas och beredningsplaner för skador ska göras upp (JSM, IM, Metla, Tapio, skogscentralerna).
- Skogsvårdsrekommendationerna och -anvisningarna ska ses över utgående från de senaste forskningsrönen med tyngdpunkt på åtgärder som främjar skogarnas livskraft och kolsänkeffekt samt drivningsförhållandena (Tapio, MTK, Forststyrelsen, skogsbolagen, skogscentralerna).
- Tidigare torvproduktionsområden ska omvandlas till kolsänkor (Metla, Vapo).
- Forskningsprogrammet för anpassning till klimatförändringen 2006–2010 och forskningsprogrammet för skogsekosystemens funktion och skogarnas användning när klimatet förändras 2007–2011, ska genomföras och forskningen och rutinerna ska utvecklas utgående från dem (JSM, MM, Metla, universitet).
- Verksamhetsmodeller ska utredas för handel med eller hyrning av skogarnas kolsänkor samt andra metoder att öka skogarnas kolbindning (ANM, JSM, MM, MTK, forskningsinstitut).

Målnivå 2015

Virkesförrådets och markens årliga kolsänkeffekt i skogarna är minst 10–20 milj. ton CO₂-ekv. (åren 2002–2006 i medeltal 35,4 milj. ton CO₂-ekv./år).

3 Skogarnas mångfald och miljönytta tryggas

3.1 Skogarnas biologiska mångfald

Tillbakagången i fråga om skogliga naturtyper och skogsarter stoppas och en gynnsam utveckling av naturens mångfald etableras.

De internationella avtal som hänför sig till tryggheten av skogarnas biologiska mångfald förutsätter nationella åtgärder för att de mål som satts i avtalen ska nås. Nationella mål har satts i statsrådets principbeslut om en strategi för bevarande och hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald 2006–2010.

Skogarna utgör den primära livsmiljön för över en tredjedel av vårt lands hotade arter. Enligt den senaste bedömningen av hotade organismarter från 2000 lever 37,5 % av de hotade arterna främst i skogar, i huvudsak i lundar och gamla moskogor. Ett mera omfattande skydd av skogarnas mångfald än den nuvarande nivån behövs i första hand i de södra delarna av landet. Centralt är att ekonomiskogarna behandlas på ett sätt som beaktar mångfaldsaspekter. Med hjälp av det stöd för vårdbiotoper som hör till jordbrukets miljöstöd är det möjligt att bevara skogsbeten och hagmarker.

I syfte att trygga skogsnaturens mångfald har man vid sidan av det nationella skogsprogrammet utarbetat ett program för biodiversiteten i södra Finlands skogar 2008–2016 (METSO). Till de centrala

Programmet för biodiversiteten i södra Finlands skogar 2008-2016 (METSO) omfattar de centrala åtgärderna för tryggheten av skogsnaturens mångfald. Programmet för METSOs försökskede 2002-2007, vars logotyp syns här bredvid, utgjorde grunden för det program som nu startar.

åtgärderna i programmet hör att förbättra nätverket av skyddsområden och att upprätthålla och utveckla den naturvårdande skötseln av ekonomiskogarna samt samarbete mellan skogs- och miljöorganisationer, rådgivning för skogsägare samt utbildning och information för skogsfackmän. Dessutom växer kunskapsunderlaget om skogarnas mångfald och hur den ska tryggas med hjälp av forskning och uppföljning.

Principerna och ett åtgärdsprogram för skyddet av skogsträdens genetiska mångfald har skrivits in i Finlands nationella program för växternas genförråd. Det centrala målet är att säkerställa att skogarnas vilda nedärvda variation bevaras och trygga att en tillräcklig mångfald bevaras i förädlingspopulationer och odlade skogar. I praktiken skyddas skogsträdens genförråd på sin ursprungliga växtplats i genreservskogar samt i genbankssamlingar, där man sparar material som insamlats i naturliga skogsbestånd.

Nödvändiga åtgärder

- De åtgärder som föreslås i METSO-programmet ska genomföras (MM, JSM).
- Genomförandet av de gamla skyddsprogrammen slutförs 2009 för de privatägda markernas del (MM).
- Vid avverkningar och skötsel av ekonomiskogar ska naturens mångfald tryggas med hjälp av ett mångsidigt metodurval i enlighet med åtgärd 2 gällande skogarna i Åtgärdsprogrammet för bevarande och hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald 2006–2016 (JSM, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna, skogsägarna).
- Hur ett utvidgat uttag av energived samt drivningsmetoderna påverkar skogarnas mångfald, vattendragen och jordens näringsbalans ska utredas, och vid behov måste lagstiftningen och anvisningarna preciseras (JSM, ANM, MM, Metla, Tapio, MTK).
- I rådgivningen för skogsägarna ska fram skogsvårds- och användningsmetoder som överensstämmer med skogsägarnas mål och som stöder mångfald föras fram (skogsvårdsföreningarna, skogscentralerna).
- Skyddet av skogsträdens genetiska mångfald ska ombesörjas i enlighet med det nationella växtgenförrådsprogrammet (JSM, Metla).
- Deltagande i inrättandet och upprätthållandet av det europeiska nätverket för genetiskt skydd av skogsträd (JSM, Metla).

Målnivå 2015

METSO-programmet har genomförts i enlighet med statsrådets principbeslut.

3.2 Vatten och mark

Skogsbruket bidrar till ett gott ekologiskt tillstånd i sjöar och vattendrag.

I ett skogsbestånd vidtas skogsbruksåtgärder några gånger under trädbeståndets omloppstid, som beroende på trädslag och geografiskt läge är 60–120 år. I vissa fall medför åtgärderna belastning av näringsämnen och suspenderade ämnen framför allt på källflödena. Belastningen kan minskas avsevärt med vattenskyddsåtgärder. Syftet med EU:s ramdirektiv för vatten, som i Finland genomförs genom lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004), är att uppnå ett gott tillstånd i medlemsländernas vattendrag före 2015. De nationella målen och åtgärderna definieras i de regionala vattenvårdsplanerna, och avsikten är att statsrådet ska fastställa den 2009.

En ökning av de inhemska avverkningsverkningsarna innebär att föryngringsavverkningsarna ökar. När användningen av energived ökar innebär det åter att man tar tillvara gren- och toppmassa och tar upp stubbar. Allt detta medför förändringar i jordmånen och markorganismerna i skogen. Att minska de skadliga effekterna som den ökande virkesdrivningen har på skogens mångfald, markens näringshushållning och virkesproduktionsförmågan, samt att bekämpa den ökande markerosionen blir en allt viktigare del då man planerar och utför av skogsbruksåtgärder.

Klimatförändringen förutspås öka den årliga regnmängden och avrinningen, varvid uppsamlings- och erosionsrisken ökar i synnerhet på finfördelad mark i samband med markberedning, stubbupptagning och iståndsättningsdikning.

Klimatförändringen kan också försämra vattendragens tillstånd eftersom den kan leda till att mera näringsämnen kan urlakas ur jorden.

Det ramdirektiv för markskydd som EU bereder torde förutsätta att bestämmelser om markskydd tas in i den nationella lagstiftningen. För detta ändamål torde det behövas mera heltäckande information om marken och dess organismer än vad som finns för närvarande.

Nödvändiga åtgärder

- Anvisningarna och rekommendationerna om skogsbrukets vattenskydd ska hållas ajour och grunda sig på den nyaste forskningen och praktiska erfarenheter (Metla, SYKE, Tapio, Forststyrelsen, skogsbolagen).
- Vattenskyddet inom skogsbruket ska genomföras med de kostnadseffektivaste metoderna (JSM, aktörerna i skogsbranschen).
- Skogarnas småvatten, t.ex. bäckar och källor, ska iståndsätas. Detta kan i enskilda skogar finansieras bl.a. som naturvårdsprojekt (JSM, skogsägarna, skogscentralerna).
- Ett riksomfattande uppföljningsnätverk för hur skogsbruket belastar vattendragen ska inrättas och upprätthålls (JSM, MM, SYKE, Metla, Tapio).
- Forskningen om de effekter som skogsbruket förorsakar på vattendragen och jordmånen ska utökas med särskilt avseende på klimatförändringen (JSM, MM, SYKE, Metla, Tapio).
- Före 2010 finns ett geodatasystem tillgängligt, med vars hjälp man kan bedöma den erosionsrisk som skogsbruksåtgärder medför samt åskådliggöra de egenskaper hos avrinningsområdet som påverkar risken (JSM, Metla, SYKE, Tapio, GTK, Lantmäteriverket).

Målnivå 2015

Den belastning som skogsbruket medför på vattendragen minskar (kvaliteten på vattenskyddet vid drivning och markberedning på föryngringsytor är utmärkt eller god på 95 % av arealen 2015; 2007 var andelen utmärkt eller god 96 % vid drivning och 82 % vid markberedning)⁴.

⁴ Kvalitetsuppföljning av naturvården i ekonomiskogar 2007, Tapio och skogscentralerna.

4. Användningen av skogarna som källa till rekreation och kultur främjas

4.1 Naturturism och naturproduktbranschen

Företagsamhet som baserar sig på naturturism främjas och näringar som vidareförädlar naturprodukter utvecklas.

Statsrådet fattade 2003 ett principbeslut om ett handlingsprogram om utvecklande av rekreation i det fria och naturturism (det s.k. VILMAT-programmet). Genom det försökte man bl.a. produktifiera naturturismen och naturproduktbranschen och öka samarbetet mellan aktörerna i branschen.

Den ökande naturturismen i hemlandet påverkas bl.a. av urbaniseringen, den åldrande befolkningen, den stigande inkomstnivån samt av den ökande fritiden och den ökande insikten om välbefinnande och hälsa. De viktigaste tillväxtutsikterna för naturturismen baserar sig dock på en ökning av antalet utländska turister. Detta förutsätter att turistföretagarna utvecklar och marknadsför tjänster som lämpar sig för olika kundgrupper. Efterfrågan på jaktresor förutspås öka. Naturturismen som näring är för närvarande av störst betydelse i Lappland och Kajanaland.

Att utveckla rutiner och en profil för hållbar turism är viktigt för turistnäringen. Målet för kompetenscentrumprogrammets kompetenskluster Turism och upplevelseproduktion är att den affärsverksamhet som grundar sig på inhemsk och internationell efterfrågan i turistbranschen ska växa i enlighet med målen för hållbar utveckling. I synnerhet kompetenscentrumen i Lappland, Egentliga Finland och Nyslott har specialiserat sig på att utveckla naturturisttjänster.

Den finländska naturproduktbranschens styrka ligger i aromrika och konstaterat hälsosamma naturprodukter, framför allt vilda bär och matsvampar. Produktifieringen av naturprodukternas hälsoef-

fekter till hälsofrämjande tjänster är förenad med utvecklingsmöjligheter som en del av välbefinnande- och turisttjänsterna. En innovativ utveckling av vidareförädlingen av naturprodukter förutsätter samarbete med bl.a. livsmedels-, kosmetika- och läkemedelsindustrin.

Nödvändiga åtgärder

- Forststyrelsens VILMAT-utvecklingsplan ska uppdateras, och utgående från den ska en hållbar användning av naturskyddsområdena och andra statliga områden för turism och rekreation främjas (MM, JSM, Forststyrelsen).
- Sådana informationstjänster som statistikföringen av naturturismen och naturföretagsamheten kräver, ska utvecklas (ANM, Statistikcentralen, aktörerna i branschen).
- Företagsamheten ska främjas genom att utveckla lagstiftningen och företagsfinansieringen samt genom att informera om finansieringsmöjligheterna (ANM, JSM, TE-centralerna).
- Ett eget handlingsprogram med starka regionala kompetenskoncentrationer som mål ska utarbetas för naturproduktbranschen (ANM, JSM, TE-centralerna, aktörerna i branschen).
- Verksamhetsförutsättningarna för natur- och annan fritidsturism ska tryggas som en del av kompetensklustret Turism och upplevelseproduktion under programperioden 2007–2013 (ANM, företagen i turistbranschen, högskolor).
- Värdebestämningen och produktifieringen av skogarnas immateriella nytta ska utvecklas (JSM, ANM, MTK, Tapio, forskningsinstitut, högskolor, aktörerna i branschen).
- Forsknings- och utvecklingsarbetet kring hälsoeffekterna av trä och skogens andra produkter ska effektiveras (ANM, universitet, forskningsinstitut, företag).
- I samband med de regionala skogsprogrammen ska de regionala specialiseringsmöjligheterna utredas vad gäller olika sätt att använda skogarna (JSM, skogscentralerna, Metla).

Defintioner

Naturturism	har ingen exakt definition. Vanligtvis definieras den i rätt vid bemärkelse som turism där naturen är den främsta attraktionsfaktorn.
Naturprodukt	avser en vild eller halvt odlad växt eller svamp som lämpar sig att utnyttjas som sådan eller i förädlad form samt vissa biprodukter från träd och ämnen i marken.
Naturproduktbranschen	omfattar verksamhet i anslutning till ovan nämnda samlarprodukter (tillvaratagande av råvara, företagsverksamhet, utbildning, rådgivning och forskning).

Målnivå 2015

Omsättningen för landsbygdens turist- och rekreationstjänsteföretag är 25 % större än 2004 (omsättningen 2004 var 510 milj.€⁵).

4.2 Användning av skogarna för rekreation och allemansrätten

Den traditionella allemansrätten bibehålls och rekreationens samt vilthushållningens behov beaktas vid skötseln och användningen av skogarna.

Allemansrätten utgör grunden för användningen av skogarna för rekreation. Ekonomiskogarna erbjuder möjligheter att röra sig i skogen och plocka bär och svamp. En förutsättning för att allemansrätten ska få finnas kvar i framtiden är att alla som använder sig av den klarar av att göra det utan att åsamka markägarna skador eller störningar.

Utmaningarna när skogarna utnyttjas för rekreation är dels balansen mellan efterfrågan och utbud på rekreativsmöjligheter, dels en samordning av utnyttjande av skogarna för friluftsliv och rekreation, samt bedrivande av skogsbruk. Nationalparkerna betjänar också rekreationen på naturskyddets villkor. Det största behovet av rekreativs- och friluftsområden finns i närheten av södra Finlands befolkningkoncentrationer. Även skogarna i närheten av tätorter har stor betydelse för människornas vardagsmotion och friluftsliv. Välskötta och skyltade friluftsleder och servicekonstruktioner skapar förutsättningar för naturturismen att utvecklas. Det finns ett stort behov av att utveckla avtals- och ersättningspraxis för användningen av skogarna för friluftsliv och rekreation.

Jakten spelar en viktig roll i många finländares vardagsliv och som hobby. I förhållande till befolkningsunderlaget har den störst betydelse i östra och norra Finland.

Skogslandskapet utgör en viktig del av det finländska kulturarvet, landsbygdens attraktionskraft och turistföretagens företagsmöjligheter. Finland har ratificerat EU:s landskapskonvention, vars mål respektive land genomför utifrån sina egna premisser.

Nödvändiga åtgärder

- Undervisningen om allemansrätten ska effektiviseras i grundskolorna (UBS, läroanstalter).
- Skötsel- och användningsplanerna för statens strövområden ska förnyas 2008–2010, friluftsleder och servicekonstruktioner ska underhållas och byggas och informationstjänster ska ombesörjas (MM, JSM, Forststyrelsen).

- När friluftsleder planeras ska efterfrågan på dem, markägarestrukturen och kontinuiteten i fråga om underhållet av lederna beaktas (landskapsförbunden, kommunerna, skogscentralerna, Lantmäteriverket, markägare).
- Ibruktageandets av kvalitetsklassificering av friluftslederna ska utvidgas och tillgången till information om klassificerade friluftsleder förbättras (Suomen Latu, MTK).
- Rekreativs- och friluftsskogar som ägs av kommunerna ska utvecklas på ett mångvärdigt sätt genom att förutom rekreativs- och friluftsaspekterna beakta även skogarnas kulturella och sociala värden (Finlands Kommunförbund, kommunerna).
- I samband med avverknings- och skogsvårdsarbeten försöker man utveckla viltets livsmiljöer och anpassa åtgärderna så bra som möjligt med tanke på landskapet (skogsägare).
- För att producera rekreativsvärden tar man i bruk skogsägariinriktade verksamhetsmodeller, t.ex. handel med rekreativsvärden samt avtalspraxis mellan markägaren och dem som köper rekreativsvärden (MM, JSM, MTK, Tapio, enskilda skogsägare).
- Den andra riksomfattande inventeringen av hur naturen används för rekreativsändamål ska göras (2008–2010) (JSM, MM, ANM, Metla, Statistikcentralen, universitet).
- Samhällseffekterna av jakt och fiske på statens områden ska följas med och utvärderas och jakt och fiske som hobby för barn och ungdomar ska stöds (JSM, Forststyrelsen, JCO).

Målnivå 2015

Avtal mellan markägare och köpare av rekreativsvärden är en etablerad verksamhetsform.

4.3 En kultur baserad på skog och trä

En kultur med anknytning till skogen respekteras, omhuldas och utvecklas.

Om skogarnas betydelse under olika tidsepoker förtäljer de fornlämningar och konstruktioner relaterade till skogsbruk från industrins tidevarv, t.ex. flottleder och timmerkojor, som finns i skogarna. Gamla byggnader och konstruktioner som bevaras stöder modernt byggande i trä och de traditionella kunskaperna främjar utvecklingen av trivsamma bostadsområden. Skogsindustriplanläggningarna och de samhällen som uppstått kring dem utgör en del av vårt arkitektoniska arv.

Religiösa seder och riter i anslutning till skogar och träd har format kulturen och bevarats i det gemensamma minnet och namnskicket. Skogen har spelat och spelar fortfarande en viktig roll i musiken,

⁵ Registret över landsbygdens småföretag <http://mtt.fi/tutkimus/talousmatkailu1.html>.

”Skogar är på många sätt källan till kultur. I dag klingar tonerna av Finlandiahymnen ut i det träbyggda Sibeliushuset i Lahtis.
Foto (c): Voitto Niemelä”

litteraturen och bildkonsten. Det finns rikligt med traditioner som har med skogen att göra i anslutning till mat och naturläkemedel. En kulturellt hållbar skogsbransch beaktar de traditioner som hänför sig till användningen av skogarna, befäster dem och skapar nya. Exempelvis dagens trä- och naturprodukter och träkonstruktioner samt naturturismtjänster skapar en ny skogskultur. Den kultur som grundar sig på skogen bildar ett kontinuum genom århundraden när det gäller såväl företagsverksamhet och hobbyer som källa till personliga upplevelser.

Samekulturen är starkt förknippad med naturnäringsar. Enligt grundlagen har samerna i egenskap av urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur, och inom samernas hembygdsområde äger de självstyrelse i fråga om sitt språk och sin kultur. Finland undertecknade 1989 ILOs konvention om ursprungsfolk. År 1999 konstaterade Europaparlamentet att samekulturen och renskötseln kan utvecklas på samernas egna villkor och med gemenskapens stöd.

Nödvändiga åtgärder

- a) Ett program för skogarnas kulturarv ska göras upp (JSM, MM).
- b) En inventering av kulturarvsobjekt i statens skogar, som är i Forststyrelsens besittning ska göras 2008–2013 och

uppgiftsinsamling ska inledas i enskilda skogar (JSM, UVN, Forststyrelsen, Museiverket, Tapio, skogscentralerna, skogsvårdsföreningarna).

- c) Verksamhetsförutsättningarna för skogsmuseet i Lusto ska tryggas (UVM, JSM).
- d) Utbildningen i traditionellt byggande i trä ska utökas (UBS, Museiverket).
- e) Samernas rättigheter att utöva den näring som är utmärkande för deras kultur ska tryggas utgående från den kulturella självstyrelse som regleras i grundlagen (JM, JSM, MM, Sametinget, Forststyrelsen).

Målnivå 2015

Kulturarvsobjekten i statens skogar har inventerats och uppgiftsinsamlingen i enskilda skogar pågår.

5. Kompetensen i skogsbranschen och skogsbranschens acceptabilitet stärks

5.1 Skogsbranschens framtidsarbete

Utvecklingen i skogsbranschen och dess omvärld och de förändringsfaktorer som påverkar branschen förutses.

Skogsbranschens framtidsarbete har förstärkts betydligt på 2000-talet. Skogsbranschens framtidsforum har verkat vid Joensuu universitet som ett led i genomförandet av Finlands nationella skogsprogram 2010. Många inhemska forskningsinstitut, konsultföretag, universitet, skogsindustriföretag samt skogsbranschens intresseorganisationer har gjort upp prognoser för branschens framtid. Också framtidsöversikterna för andra branscher som är nära knutna till skogsbranschen har dragit upp riktlinjer för skogsbranschens framtidsarbete.

Det behövs fortfarande framtidsarbete i skogsbranschen. Med hjälp av prognoser som förbereder oss på förändringarna i omvärlden skapas en grund för framtida närings- och affärsverksamhetsmöjligheter som baserar sig på skogarna. I prognoserna är det fråga om ett aktivt strategiskt arbete som bedrivs tillsammans med olika branscher.

Nödändiga åtgärder

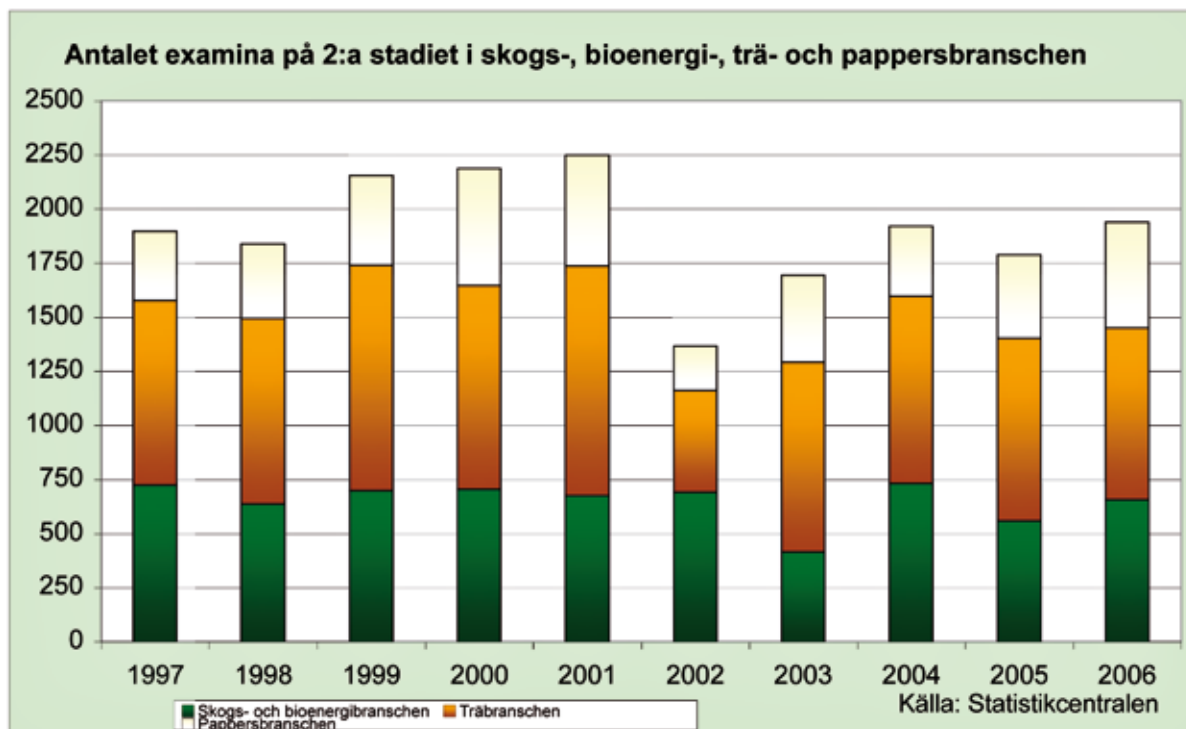
- Framtidsarbete ska aktivt tas med som en del vid utvecklingen av skogsbranschens verksamhetsförutsättningar, och utnyttjandet av resultaten ska stödas (JSM, ANM, MM, UVM, högskolor, forskningsinstitut, utvecklingsorganisationer, företagen i skogsbranschen).
- Beredningen av utvecklingsprogrammet för serviceaffärsverksamheten inom skogssektorn och den nationella klimatpolitiken ska kombineras med prognoser (ANM, JSM).
- Satsningarna inom kompetenscentrumprogrammets kompetenskluster En förnybar skogsindustri ska särskilt inriktas på teknologiskt prognosarbete (ANM).

Målnivå 2015

Skogsbranschens framtidsprognosarbete förbättras.

5.2 Forsknings- och utvecklingsverksamhet som stöder affärsverksamhet och företagsamhet

Forsknings- och utvecklingsverksamheten i skogsbranschen förbättrar branschens konkurrenskraft och förnyelse.

För skogs- och bioenergi branschen borde det före 2015 utbildas ungefär två gånger flera som avlagt examen på andra stadiet, för träbranschen ungefär 50 % flera och för pappersbranschen ungefär lika många som i medeltal utexaminerades 2002–2006.

För att upprätthålla en internationellt högklassig kompetens i skogsbranschen och för att branschens företag ska vara framgångsrika förutsätts tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet samt spetskompetens som bygger på högklassig och långsiktig grundforskning.

Det är viktigt för branschens förnyelseförmåga att utveckla mångsidig kompetens i anslutning till innovationer och forskning som den är betjänt av. Utmaningen ligger i att kombinera multiprofessionell kompetens så att det leder till vetenskapliga genombrott och nya affärsverksamhetsmöjligheter.

Eftersom innovationer ofta uppstår i gränsytan mellan kompetensområden, är växelverkan mellan olika verksamhetsområden en förutsättning för dem. Behoven av att utveckla innovationssystemet gäller hela skogsbranschen, t.ex. den kemiska skogsindustrin, trävaruindustrin, energiindustrin, rekreations- och naturturismen samt naturproduktbranschen. Det är också nödvändigt att rikta mer forskning till frågor som gäller skogsbaserad företags- och näringsverksamhet samt skogarnas samhälleliga betydelse. En uppgift för kompetenscentrumprogrammets kompetenskluster En förnybar skogsindustri, Boende och Framtidens energiteknologier är att utnyttja forskningsrön särskilt för att sätta fart på affärsverksamhetens tillväxt och internationaliseringen bland små och medelstora företag.

Koncentrationer av strategisk spetskompetens är ett nytt sätt att samla splittrade forskningsresurser till områden som är viktiga med tanke på företagen och samhället. Det är möjligt att utveckla forskningsorganisationer som fungerar med offentliga medel så att de samarbetar effektivare än tidigare med näringslivet, varvid forskningsbehoven förmedlas till kunskapsproducenterna och å andra sidan forskningsresultaten till dem som använder kunskapen. Det är viktigt att förankringen av forskningsrön i praktiken är organiserad.

På europeisk nivå finns skogssektorns teknologiska plattform (European Forest-Based Technology Platform), som erbjuder en möjlighet att genomföra gemensamma forskningsprojekt inom skogssektorn och påverka inriktningen av EU:s forskningsprogram.

Nödvändiga åtgärder

- a) Verksamhetsförutsättningarna för skogsklustrets strategiska spetskompetenskoncentration ska tryggas och trävarubranschens forskningsstrategi stödas (ANM, JSM, Tekes, FA, skogsindustriföretagen).
- b) Kompetensklustrens (En förnybar skogsindustri, Boende och Energiteknologi) verksamhetsförutsättningar ska tryggas under programperioden 2007–2013 (ANM, skogsindustriföretagen, små och medelstora företag, forskningsinstitut, högskolor).
- c) Möjligheterna till forskningsfinansiering från EU ska utnyttjas och innehållet i EU:s forskningsprogram ska påverkas aktivt

bl.a. genom deltagande i beredningsarbetet med det åttonde ramprogrammet för forskning, som inleddes 2014 (JSM, ANM, MM, FA, Tekes).

- d) Sektorforskningsystemet ska förnyas och naturresursbranschens och skogsforskningens resurser ska tryggas (JSM, UVM, ANM, MM).
- e) Vid inriktningen av forskningen i skogsbranschen ska kundernas behov beaktas bättre än nu och man ska se till att forskningsresultaten förmedlas effektivt till användarna (JSM, ANM, UVM, Metla, universitet, Tapio, aktörerna i skogsbranschen).

Målnivå 2015

Skogssektorns offentliga forsknings- och utvecklingsfinansiering är 200 miljoner euro om året (135 milj.€ 2006)⁶.

5.3 Utbildning för skogsbranschens fackmän

För skogsbranschen utbildas kunnig och yrkesskicklig arbetskraft tillräckligt för att motsvara arbetslivets behov.

Antalet personer som för närvarande utbildas i skogsbranschen svarar inte mot arbetslivets behov. Framför allt utexamineras det för få skogsarbetare, skogsmaskinförare och virkesbilchaufförer samt fackmän i bioenergi- och träbranschen i förhållande till behovet. Däremot utexaminerar yrkeshögskolor och universitet alltför många skogsfackmän, dock med undantag för sakkunniga i trävarubranschen.

Problemen med utbildningen i skogsbranschen är att enheterna är små samt att såväl nätverket av läroanstalter som förvaltningen är splittrad. Om utbildningen sammanfördes till enheter med starka resurser och stark undervisning skulle det möjliggöra en mångsidig, högklassig och kostnadseffektiv undervisning. Också bildandet av nätverk mellan läroanstalterna främjar detta. En utmaning för vetenskapshögskolorna och yrkeshögskolorna ligger i att hitta sina egna styrkeområden.

Alla utbildningsområden i skogsbranschen har behov av att öka branschens attraktionskraft och minska antalet studerande som avbryter sina studier. Läroavtalsutbildning och utbildning på arbetsplatsen ger en korrekt bild av arbetslivets rutiner och behov samt främjar inläringen av praktiska arbetsfärdigheter. De gör det också möjligt att ge de studerande i branschen en positiv bild.

⁶ I finansieringen ingår Skogsforskningsinstitutets, KCL:s och Arbets effektivitetsföreningens skogsavdelnings totala finansiering, den totala finansieringen av högskolesektorns skogsvetenskaper och träförädlingsteknik med undantag för Tekes finansiering samt Tekes forsknings- och utvecklingsfinansiering till skogsklustret.

Barnens förhållande till naturen utformas i unga år. I 4H-förbundets teckningstävling 2007 vann Hanna Vilponen andra pris i serien 1–3-klässister. Det här är hennes bild av "Vilda djur i skogen".

När arbetslivet blir mera tekniskt, arbetsuppgifterna mångsidigare och arbetet omorganiseras behövs det mer multiprofessionellt kunnande än tidigare och specialkunnande när det gäller arbetslednings- och förmansfärdigheter. För att utbildningens omfattning, struktur och innehåll samt undervisningsmetoderna ska utvecklas, är det en förutsättning att man fäster uppmärksamhet vid jämställdhetsfrågor i den traditionellt mansdominerade branschen. För att man ska kunna förutse utbildningsbehoven i skogsbranschen behövs riksomfattande koordinering och samarbete med näringslivet.

Nödvändiga åtgärder

- a) Det ska inrättas ett utbildningsråd för skogsbranschen, vars uppgift består i riksomfattande koordinering, uppföljning och styrning av utbildningen i branschen (UVM).
- b) För att öka skogsbranschens dragningskraft ska bilden av branschen stärkas i offentligheten som en bransch som erbjuder moderna och mångsidiga arbetsmöjligheter (företagen i skogsbranschen, arbetsmarknadsorganisationer, Finska Forstföreningen).
- c) Innehållet i utbildningen inom skogsbranschen ska utvecklas så att det motsvarar arbetslivets nuvarande och prognostiserade behov och ett åtgärdsprogram ska utarbetas för att anpassa antalet nybörjarplatser till behovet (UVM, UBS, högskolor, yrkesutbildningsanordnare, företagen i skogsbranschen).
- d) Utbildningen i skogsbranschen ska sammanföras till enheter med stark kompetens och starka resurser och man bör se till att lärarkåren är tillräcklig och kunnig (UVM, UBS).
- e) De professurer som behövs med tanke på skogssektorns framtid, bl.a. byggande i trä och träarkitektur, förpacknings- och tryckeriteknik samt bioraffinaderiteknik ska säkerställas (universitetet, industrin).
- f) Ett system med vars hjälp man följer med hur de som utexamineras med yrken i skogsbranschen placerar sig på arbetsmarknaden ska utvecklas och upprätthållas och man bör kunna förutse utvecklingen av arbetskraftsbehovet (UVM, ANM, UBS, intresseorganisationer, Metsäteho).
- g) Förutsättningarna och rutinerna för inläring i arbetet ska förbättras så att de lämpar sig bättre än för närvarande för småföretagsdominerade arbetsplatser (UBS, yrkesutbildningsanordnare).

Målnivå 2015

Från alla utbildningsstadierna i skogs- och bioenergi- samt trä- och pappersbranschen utexamineras i motsvarighet till rekryteringsbehovet totalt 3 000–3 500 personer om året⁷ (2006 utexaminerades 2 508 personer).

5.4 Skogsbranschens samhälleliga acceptabilitet

Skogsbranschens verksamhet är accepterad i samhället.

För att den verksamhet som baserar sig på skog ska utvidgas förutsätts att verksamheten upplevs som samhälleligt acceptabel. Acceptabilitet bör uppnås på det etiska, sociala, politiska och ekonomiska planet. Samhällelig acceptabilitet är nära förknippad med samhällsansvar. Vid sidan av att göra ekonomiskt resultat bör företagen och förvaltningen ta ansvar även för miljön och hela samhället.

Acceptabilitet kan uppnås endast genom att man gör rätta saker med bästa yrkesskicklighet och aktivt och sanningsenligt berättar om sin verksamhet. Det är också viktigt att skapa rutiner som stöder deltagande, och med vilkas hjälp alla aktörer och enskilda medborgare har möjlighet att förmedla sin syn på användningen av skogarna och påverka besluten. Att utveckla kommunikationen i skogsbranschen är en viktig del av den vardagliga verksamheten.

Nödvändiga åtgärder

- Aktörerna i skogsbranschen för i sin egen kommunikation och den kommunikation som sker i samarbete fram skogens möjligheter när det gäller att förbättra medborgarnas mångsidiga välbefinnande, främja en hållbar utveckling och bekämpa klimatförändringen (Skogsrådet, JSM, MM, ANM, UVM, Finska Forstföreningen, Finlands Skogsstiftelse, aktörerna i skogsbranschen).
- Man utvecklar nya, deltagande planeringsmetoder för skogsbranschen, bl.a. för utarbetandet av regionala skogsprogram och naturresursplaner (JSM, forskningsinstitut, skogscentralerna, Forststyrelsen).

Målnivå 2015

Över 90 % av medborgarna anser att vårt lands välfärd baserar sig på skogarna även i framtiden (81 % 2007)⁸.

⁷ Världens bästa kunskaper på skogs-, trä- och pappersbranschen. Utvecklingen av utbildningssystem inom skogssektorn i Finland. Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2008:1.

⁸ Gallupundersökningen Metsä ja puu, som Finska Forstföreningen hade Taloustutkimuskeskus att utföra 2007.

5.5 Barns och ungdomars skogskunskaper

Barnen och ungdomarna får ett naturligt förhållande till skogen, till hållbar användning av skogarna och skogens produkter.

Attityderna och förhållandet till skogen formas i barndomen och ungdomen, varför de grundläggande kunskaper som man då får om skogsnaturen, skogsbruket och skogsindustrin samt skogskulturen skapar grunden för den skogligen kunskapen. Den påverkar såväl yrkesval och hobbyer som deltagande i diskussionen och beslutsfattandet om skogsbranschen.

Aktörerna i skogsbranschen har tillsammans inom respektive skogscentralens verksamhetsområde gjort upp ett åtgärdsprogram, vars mål är att öka barns och ungdomars skogskunskaper, samt att ordna praktikplatser och platser för inläring i arbetet för dem som söker sig till branschen och dem som redan studerar i branschen. Åtgärdsprogrammet genomförs, förutom i samarbete med aktörerna i skogsbranschen, med alla organisationer som är intresserade av saken.

Nödvändiga åtgärder

- De program som har gjorts upp för skogscentralernas verksamhetsområden i syfte att förbättra barns och ungdomars skogskunskaper samt öka antalet praktikplatser och platser för inläring i arbetet ska genomföras (skogscentralerna, 4H, aktörerna i skogs- och miljöbranschen, Finlands Skogsstiftelse).
- Undervisningsmaterial om skogsbranschen för lärare ska utarbetas och upprätthållas koordinerat och kampanjen På upptäcktsfärd i skogen fortsätter (UBS, Finska Forstföreningen, Tapio).
- Samarbetet mellan företagen i skogsbranschen och grundskolorna, gymnasier och läroanstalterna i skogsbranschen ska utökas i syfte att göra de studerande bekanta med arbetslivet (UBS, läroanstalter, företagen i branschen, Finlands skogsstiftelse).

Målnivå 2015

Antalet barn och ungdomar som deltar i skogligen evenemang är 300 000 varje år (195 000 år 2006)⁹.

⁹ Barn och ungdomar som deltagit i evenemang inom åtgärdsprogrammet för skogskunskaper samt Scouternas skogsläger och utfärder.

6 Hållbar skötsel och användning av skogarna främjas i den internationella skogspolitiken

6.1 Internationell skogspolitik

Den internationella skogspolitiken främjar en hållbar skötsel och användning av skogarna samt förbättrar skogssektorns verksamhetsförutsättningar.

I och med de internationella processer som gäller skogarna har antalet mål i anslutning till skogarna blivit fler. De mål som satts inom ramen för olika processer har dock delvis varit motstridiga, och de har inte alltid motsvarat de nationella riktlinjerna för hållbart skogsbruk.

Inom den internationella skogspolitiken har vårt land främjat hållbar skötsel och användning av skogarna genom att stöda genomförandet av utvecklingsmålen för FN:s millenniedeklaration, användningen av trä som ett råmaterial och en energireserv som ersätter icke förnybara naturresurser, skyddet av skogarna samt nya innovativa produkter och tjänster som baserar sig på hållbar användning av skogarna. Finland har arbetat för att bekämpa olagliga avverkningar inom ramen för flera internationella processer.

FN:s skogsforum (UNFF) fattade 2007 beslut om ett rättsligt icke bindande dokument, enligt vilket man försöker uppnå fyra världsomspännande mål som gäller skogarna: stopp för skogsskövlingen, ökad nytta ur skogen, mera skyddsområden samt andra skogar som sköts och används på ett hållbart sätt samt mera utvecklingsbistånd som används för skogarna. För att främja dessa mål har vårt land konsekvent arbetat för att få till stånd ett internationellt skogsavtal som skulle vara bindande för staterna.

Nödvändiga åtgärder

- a) FN:s skogsforums arbete ska främjas liksom en utveckling av skogsprocessen mot ett skogsavtal (JSM, UM, MM, ANM).

- b) Finland deltar i beredningen och genomförandet av internationella avtal i anslutning till skogen (t.ex. UNFCCC, CBD, UNCCD och ITTA) (JSM, MM, UM, ANM).
- c) Hela skogssektorns sakkunskap utnyttjas vid beredningen och uppföljningen av internationella skogsfrågor (JSM, UM, MM, ANM, intressentgrupper).
- d) Användningen av hållbart och lagligt producerade träprodukter ska främjas, nationella och internationella metoder för att bekämpa olagliga avverkningar ska utvecklas i enlighet med ENA FLEG-deklarationen och EU FLEGT-processen och ett nationellt åtgärdsprogram gällande dessa ska utarbetas (JSM, MM, UM, ANM, universitet, forskningsinstitut, intressentgrupper).

Målnivå 2015

De centrala ministerierna har tillgång till tillräckligt med personal för skötseln av internationella skogsfrågor.

6.2 Skogsfrågor i Europeiska unionen

Den beredning och det beslutsfattande i EU som påverkar skogsbranschen sker koordinerat och beaktar skogsbranschens nationella särdrag.

I flera av Europeiska unionens strategier och dokument hänvisas till skogarna och frågor som gäller skogsbranschen behandlas i flera av EU:s generaldirektorat. Någon gemensam skogspolitik för unionen ingår inte i EU:s grundfördrag, men enskilda rättsakter med anknytning till skogen utfärdas på bl.a. handels-, miljö- och jordbrukspolitiska grunder. Rättsakterna har delvis varit motstridiga, eftersom de har utfärdats utgående från respektive generaldirektorats egna utgångspunkter. I EU:s handlingsplan för skogen

Förkortningar för internationella avtal och organ

CBD	Biodiversitetkonventionen (Convention on Biological Diversity)
ENA FLEG	Ministerprocessen gällande olagliga avverkningar i Europa och norra Asien (European and North Asian Forest Law and Governance Process)
EU FLEGT	Handlingsplan för skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel (EU Forest Law, Governance and Trade licensing scheme)
UNCCD	Förenta nationernas konvention för bekämpning av ökenspridning i länder som lider av svår torka och/eller ökenspridning, särskilt i Afrika (United Nations Convention to Combat Desertification in Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa)
UNFCCC	Förenta nationernas ramkonvention för klimatförändringen (United Nations Framework Convention on Climate Change)
UNFF	Förenta nationernas skogsforum (United Nations Forum to Forests)

2007–2011 har man ändå försökt samla frågor som gäller fortsatt hållbar användning och skötsel av skogarna samt en fortsatt livskraftig landsbygd.

Finland har deltagit aktivt och på bred basis i verkställandet av EU:s skogsstrategi (1998) och handlingsplan för skogen (2006) samt i de europeiska skogsministerkonferenserna och det nordiska samarbetet i skogsbranschen. Detta är de centrala arbetsformerna även i fortsättningen.

Nödvändiga åtgärder

- a) Finland deltar aktivt i verkställandet av EU:s handlingsplan för skogen med tyngdpunkten särskilt på en bättre koordinering av skogsfrågorna (JSM, MM, ANM, intressentgrupper)
- b) Finland medverkar till att det beslutsfattande som inverkar på skogarna i hela EU främjar ett hållbart skogsbruk (JSM, MM, ANM).
- c) Finland följer med och förutser vilka verkningar EU:s andra beslut än de rent skogspolitiska, t.ex. energi-, klimat- och jordbrukspolitiska, har för skogsbruket (JSM, UM, MM, ANM).
- d) Finland bereder nationella initiativ och ståndpunkter till frågor som behandlas inom EU tillsammans med intressentgrupperna (JSM, UM, MM, ANM).
- e) Forsknings- och utvecklingsverksamhetens betydelse för att förbättra skogssektorns konkurrenskraft ska framhåvas, främjandet av användningen av trä ska stödas och initiativ tas för att förbättra tillgången till information om Europas skogar och dess jämförbarhet (JSM, MM, UM, ANM).

Målnivå 2015

Den nationella verksamhet som påverkar skogarna i Europeiska unionen är koordinerad och överensstämmer med principerna för hållbar skötsel och användning av skogarna.

6.3 Utvecklingssamarbete och annat bilateralt samarbete

Inom utvecklingssamarbetet betonas hållbar skötsel och användning av skogarna i syfte att minska fattigdomen och förbättra miljöns tillstånd.

Genom hållbar skötsel och användning av skogarna kan man medverka till att minska fattigdomen och bekämpa miljöhot i utvecklingsländerna. Finland bedriver samarbete i skogsbranschen i sex långvariga partnerskapsländer (Kenya, Tanzania, Zambia, Moçambique,

Vietnam och Nicaragua). Bilateralt skogssamarbete bedrivs dessutom med Laos, Peru och staterna på västra Balkan. Vid sidan av ovan nämnda samarbete stöds utvecklingsländerna genom multilateralt skogssamarbete.

Det utvecklingspolitiska program som statsrådet godkände hösten 2007 anger riktlinjerna för utvecklingssamarbetet inom skogssektorn. Den regionala inriktningen av utvecklingssamarbetet styrs av det behov och den efterfrågan som utgår från nationell eller regional nivå i mållandet. I fortsättningen fästs mera uppmärksamhet vid att förankra den internationella skogspolitiken processer på nationell nivå. Tyngdpunkten i skogssamarbetet ligger på nationella skogsprogram, stärkande av skogssektorns betydelse för bekämpandet av klimatförändringen och anpassningen till den, skogarnas betydelse för landsbygds-, markanvändnings- och jordbruksprocessen samt stöd till den internationella skogspolitiken processer. Inom utvecklingssamarbetet i skogssektorn försöker man ingå strategiska partnerskap med forskningsinstitut och institut som finansierar utvecklingssamarbete.

Finland bedriver också ömsesidigt skogssamarbete med Ryssland, Kina, Turkiet, Indonesien, Mexiko och Brasilien. Innehållet i detta samarbete har utformats enligt ömsesidiga intressen och särdragen hos ländernas skogsbruk. Huvudteman för samarbetet är främjande av hållbar skötsel och användning av skogarna, utbildning i skogs- och miljöbranschen, skogsforskning, kartläggning av skogsdata, skogsbruksplanering, skogscertifiering, skogsbrukets informationssystem och produktion av skogsträdsplanter.

Nödvändiga åtgärder

- a) Stöd för nationella skogsprogram (UM, JSM).
- b) Skogssektorns roll vid bekämpandet av klimatförändringen och anpassningen till den ska stödas i mållandet (UM, JSM, MM, ANM, högskolor, forskningsinstitut).
- c) Beaktandet av skogarnas betydelse i landsbygds-, markanvändnings- och jordbrukspolitiken ska främjas (UM, JSM, MM).
- d) Utvecklingssamarbetet i skogsbranschen ska koncentreras och strategiska partnerskap ingås med forsknings- och utvecklingsfinansieringsinstitut (UM, högskolor, forskningsinstitut).
- e) Det bilaterala skogssamarbetet fortsätter och utvecklas (JSM, UM, MM, högskolor, forskningsinstitut).

Målnivå 2015

Hållbar skötsel och användning av skogarna har ökat i målländerna.

GENOMFÖRANDE, UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING AV PROGRAMMET

Genomförande

Finlands nationella skogsprogram 2015 görs till ett principbeslut av statsrådet, som styr de olika ministeriernas och den underlydande förvaltningens verksamhet. Genomförandet av skogsprogrammet koordineras av jord- och skogsbruksministeriet med stöd av Nationella skogsrådet och dess sekretariat.

Efter statsrådets principbeslut utarbetar jord- och skogsbruksministeriet ett preciserat åtgärdsprogram av vilket framgår vilka instanser som ansvarar för genomförandet av åtgärderna, vem som genomför dem, tidtabellen och den statliga finansieringen. Skogsrådet preciserar åtgärdsprogrammet varje år.

Skogsprogrammet genomförs 2008–2015 med beaktande av de ändringsbehov som föranleds av uppföljningen och halvtidsutvärderingarna av programmet samt av riktlinjerna i regeringsprogrammen. De regionala skogsprogrammen 2006–2010 ses över så att de överensstämmer med målsättningarna i Finlands nationella skogsprogram före hösten 2008.

Frågor som gäller finansieringen av åtgärderna i skogsprogrammet behandlas och avgörs årligen i samband med processen gällande ramarna för statsfinanserna och budgetprocessen. Programmet genomförs inom ramarna för statsfinanserna och anslagen i statsbudgeten.

Skogsprogrammet består av åtgärder som den offentliga sektorn, den privata sektorn och bägge tillsammans ansvarar för. Det allmännas uppgift är att skapa goda verksamhetsförutsättningar för skogsbranschen. Metoder härvid är lagstiftning, verksamhets- och ekonomiplanering samt budgetering, resultatstyrning, rådgivning och kommunikation. Genomförandet av programmet koordineras med förvaltningsområdenas egna program samt strategier över gränserna mellan förvaltningsområdena. Stats- och regionalförvaltningens samt sektorforskningens utvecklingsåtgärder som tar sikte på att förbättra statsfinansernas produktivitet beaktas när programmet genomförs.

En förutsättning för att åtgärderna i skogsprogrammet ska kunna genomföras är ett gott samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn, eftersom skogsindustrin, små och medelstora företag, skogsägarna, intressentorganisationerna samt andra aktörer i skogsbranschen på ett avgörande sätt bidrar till skogsbranschens utveckling med sina egna åtgärder. Dessa instanser kan delta i inriktningen och uppföljningen av programmet på riksnivå i Nationella skogsrådet och på landskapsnivå i de regionala skogsråden.

Regionala särdrag ska beaktas i de regionala skogsprogrammen. Viktigt i detta arbete är samarbetet med andra organisationer som utarbetar regionala program, t.ex. landskapsförbunden, miljö- och TE-centralerna samt de instanser som ansvarar för planläggningen. Arbetet med det regionala skogsprogramarbetet ska utvecklas som en deltagande process.

Uppföljning och utveckling

Uppföljningsrapporter görs upp över genomförandet av de nationella och de regionala skogsprogrammen. I dem beskrivs skogsbranschens utveckling, hur programåtgärderna framskrider och hur de påverkar skogsbranschen och förslag läggs fram till nya behövliga åtgärder.

Vid behov görs externa, oberoende halvtidsutvärderingar och temautvärderingar av hur skogsprogrammet verkställs. Vid utvärderingarna granskas bl.a. behovet av att ändra programprioriteringarna på grund av förändringar i omvärlden, programåtgärdernas effekter och tillräcklighet i förhållande till målen samt behoven av att utveckla verkställandet av programmet. Resultaten av utvärderingarna av METSO-programmet 2008–2016 beaktas när skogsprogrammet genomförs.

Verkställandet av skogsprogrammet utvecklas utgående från resultaten av uppföljningen och utvärderingen av det samt av utvecklingsprojekten. Vid utvecklingsarbetet utnyttjas också erfarenheterna av andra staters skogsprogram samt resultaten från Skogsbranschens framtidsforum och Beslutsfattarnas skogsakademi. Särskild uppmärksamhet fästs vid deltagandet i programarbetet, kommunikationen och hur effektivt verkställandet varit. Jord- och skogsbruksministeriet samt nationella skogsrådet ansvarar för utvecklingen.

Kommunikation

I den inhemska och internationella kommunikationen i anslutning till skogsprogrammet redogörs för programmets mål, åtgärder och genomförandet av dem samt programmets verkningar för samhället och skogsbruket. Kommunikationen är målgruppsorienterad, öppen och deltagande. Kommunikationen koordineras med samarbetsgruppernas och de regionala skogsprogrammens kommunikation.

En öppen kommunikation stöder skogsbranschens och skogsprogrammets samhälleliga acceptabilitet och är en viktig del i verkställandet av skogsprogrammet. En plan för kommunikationen görs upp varje år.

FINANSIERING AV PROGRAMMET

Det beräknade offentliga finansieringsbehovet i anslutning till Finlands nationella skogsprogram 2015 finns samlat i nedanstående tabell. Den omfattar de finansieringsbehov som beräknats för ministerierna i de årliga statsbudgeterna. Åtgärder som främjar programmålen finansieras vid sidan av det som angetts i tabellen även med kompetenscentrumfinansiering inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och av landskapsförbundens regionutvecklingspengar. Projekt i anslutning till förbättrande av arbetarskyddet och arbetsförhållandena utnyttjar finansiering från social- och hälsovårdsministeriet. Utöver det behov av statlig finansiering som anges i tabellen förutsätter åtgärderna i skogsprogrammen betydande finansiering från den privata sektorn.

Jord- och skogsbruksministeriets finansieringsbehov hänför sig till behovet av att utöka skogsvård och grundförbättring, det vill säga plantskogsskötsel och vård av ungskog enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk, skötsel av torvmarksskogar och grundförbättring av skogsvägar samt uttag och flisning av energived. Skogscentralernas behov av statsbidrag stiger särskilt på grund av skogsbruksplanering, rådgivning till skogsägarna och träenergirådgivning som främjar skötseln och användningen av skogarna och deras mångfald. Tilläggsresurser behövs också för att utveckla skogsdatasystemet och elektronisk kommunikation. Den finansiering som behövs för att trygga skogarnas mångfald överensstämmer med förslaget från den arbetsgrupp som berett METSO-programmet. EU:s finansiering för programmet för utvecklande av landsbygden i Fastlandsfinland används för utvecklings- och företagsstödprojekt som främjar skogsbruket, vidareförädlingen av trä och träbaserad energi. De servicekonstruktioner som den växande naturturismen förutsätter förbättras på statens marker i enlighet med VILMAT-utvecklingsplanen och Forststyrelsens vildmarksövervakning förstärks.

Miljöministeriets finansieringsbehov hänför sig till verkställandet av METSO-programmet samt utvecklande av de rekreations- och naturturismtjänster som Forststyrelsen producerar.

Inom arbetskrafts- och näringsministeriet hänför sig finansieringsbehovet till start-, utvecklings- och investeringsstöd till företag för företagsverksamhet i skogsbranschen som särskilt främjar vidareförädling av virke och användningen av trä för energiändamål, samt till Finnveras stöd och skogsklustrets forsknings- och utvecklingsprojekt som finansieras av Tekes. Arbetspolitisk utbildning ökas i utbildning av arbetskraft för avverkningar och transporter.

Det framtida finansieringsbehovet inom undervisningsministeriets förvaltningsområde påverkas av eventuella utvecklingsåtgärder som vidtas på grundval av undervisningsministeriets utredning om utvecklande av utbildningen inom skogssektorn.

Det totala beloppet av skogsbranschens forsknings- och utvecklingsfinansiering är beroende av i vilken mån det kommer ansökningar från skogsbranschen som uppfyller beviljningskriterierna. Arbets- och näringsministeriets, undervisningsministeriets, jord- och skogsbruksministeriets samt miljöministeriets förvaltningsområdets finansiella ramar borde möjliggöra forsknings- och utvecklingsfinansiering till ett belopp av sammanlagt 200 miljoner euro före 2015.

Kommunikationsministeriets finansieringsbehov hänför sig till förbättrande av servicenivån på väg- och bannätet samt insjö- och havsfarlederna samt höjande av nivån på och underhåll av det lägre vägnätet för att tillfredställa skogssektorns transportbehov. För att förbättra de enskilda vägarnas skick måste statsbidragen till enskilda vägar utökas betydligt jämfört med nuläget. De åtgärder som hänför sig till trafiknätet betjänar hela näringslivet och samhället på många sätt.

Målen för skogsprogrammet kan utöver med ovan nämnda finansieringshelhet främjas genom skogsbeskattningen. En utvidgning av rätten till skogsavdrag skulle uppmanra till större lägenheter och aktiv skötsel och användning av skogen. Skattefrihet för förstagallringar, en höjning av den övre gränsen för värdet av skattefritt leveransarbete och skatteavdrag för eget skogsvårdsarbete skulle uppmanra skogsägarna att avverka mera och sköta skogarna. Skattemässiga åtgärder förutsätter detaljerad beredning.

Genomförandet av Finlands nationella skogsprogram förutsätter en betydande finansiella satsning från den privata sektorn. Exempelvis när det gäller skogsvårds- och grundförbättringsarbeten är skogsägarnas egen finansiering mer än fyra gånger så stor som den offentliga finansieringen. Av forsknings- och i synnerhet utvecklingsfinansieringen utgör den privata andelen i allmänhet minst hälften av hela finansieringen, men dessutom genomförs det många forsknings- och utvecklingsprojekt inom den privata sektorn som främjar skogsprogrammets mål utan offentlig finansiering. De senaste åren har skogsindustrin använt ungefär 150 miljoner euro om året för sin egen forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Ministerium	Finansieringsobjekt	Moment	År 2008, milj. €	Behov, milj. €/v
JSM	Lagen om finansiering av hållbart skogsbruk - skötsel och grundförbättring av skog - användning av trä för energiändamål	30.60.44		
			57	75
			6,5	10
	Skogscentralernas statsbidrag	30.60.42	43	52
	Skogsforskningsinstitutets finansiering	30.60.01	41	40 ¹⁾
	Skydd av mångfalden	30.60.45	7	21
	Av Forststyrelsen producerade rekreationstjänster i naturen	30.63.50	6	7
	Utvecklande av landsbygden ²⁾	30.10.61		
	30.10.62	16	16	
MM	Tryggande av mångfalden	35.01.01 ³⁾		
		35.10.21 ⁴⁾	39	66
		35.10.52 ²⁾		
		35.10.63		
	Rekreation i naturen och tryggande av förutsättningarna för naturturism ²⁾	35.10.52	10	13
ANM	Företagstöd ²⁾	32.30.40	1,5	2 ⁶⁾
		32.30.42	79 ⁵⁾	6)
		32.30.45		
		32.70.64		
		32.70.65	20	25 ⁶⁾
	Tekes forskning- och företagsfinansiering ²⁾	32.20.27		
		32.20.40	47	6)
		32.20.83		
Arbetspolitisk utbildning ⁷⁾	32.80.51		6	
Energistöd ²⁾	32.60.40	13	8)	
UVM	Utbildning i skogsbranschen ²⁾	29.20.30		
		29.20.31	110	9)
		29.40.30		
		29.50.01		
KM	Upprätthållande och underhåll av väg- och bannätet - basväghållning - basbanhållning - farledshållning	31.24.21	61 ¹⁰⁾	20
		31.40.21	51 ¹¹⁾	35
		31.30.21		2
		Statsbidrag för enskilda vägar	31.25.50	18

¹⁾ Till följd av produktivetsprogrammet minskar finansieringen under Metlas omkostnadsmoment, men den externa finansieringen beräknas öka. I 2006 års bokslut var Metlas finansiering under omkostnadsmomentet 38,9 milj. € och den totala finansieringen 52,4 milj. €.

²⁾ Delmoment; i tabellen syns endast den andel som används för utvecklande av skogssektorn.

³⁾ METSO, forskning

⁴⁾ METSO, samarbetsnätverk, organisering, inventeringar

⁵⁾ Finnveras lån, garantier och säkerheter till skogsindustrin.

⁶⁾ Stödsumman bestäms enligt hur ansökningar som uppfyller kriterierna kommer från forskningsinstitutet och företagen. De nuvarande ramarna utgör inget hinder för en höjning av stödsumman.

⁷⁾ Tillägg/år som behövs för skogssektorn; fördelningen av summan mellan läroavtalutbildning (UVM) och arbetspolitisk utbildning (ANM) bör utredas i framtidsplaneringen.

⁸⁾ Bestäms i samband med energi- och klimatstrategi som ska bli färdig under våren 2008

⁹⁾ Bestäms på grundval av det arbete som utförts av UVM:s arbetsgrupp som utrett behoven av att utveckla utbildningen i skogs-, trä- och pappersbranschen.

¹⁰⁾ Innehåller anslaget i statens budget 2008, 20 miljoner euro, samt 42 miljoner euro enligt beslutet 13.3. 2008 för tryggande av virkestransporter.

¹¹⁾ Innehåller grundförbättringsanslaget för bansträckan Nyslott - Huutokoski i statens budget 2008, 42 miljoner euro, samt 9 miljoner euro enligt beslutet 13.3. 2008 för att börja grundförbättringen av bansträckan Porokylä-Vuokatti.

PROGRAMMETS KONSEKVENSER

Parallellt med beredningen av Finlands nationella skogsprogram 2015 har man gjort en bedömning av dess konsekvenser. Vid Indufors Oys förhandsbedömning bedömdes förutom programmets innehåll och kvalitet även dess konsekvenser för miljön, skogarnas mångfald, den regionala utvecklingen och jämställdheten mellan könen. Metla utarbetade kalkyler över de samhälleliga och ekonomiska konsekvenserna samt miljökonsekvenserna av skogsbrukets och skogsindustrins verksamhet utifrån fem olika framtidsalternativ.

För granskningen av osäkerhetsfaktorerna har man använt Metlas ovan nämnda alternativa kalkyler och riskanalysen beträffande effekterna av Rysslands exporttullar på virke i Finlands Banks ekonomiska prognos 2007–2008. Dessutom har man använt de rapporter som Metla utarbetat för Skogssektorns framtidsöversikt och beredningen av statsrådets klimat- och energistrategi samt Skogsbranschens framtidsforums rapporter.

Ekonomiska konsekvenser

Med hjälp av det nationella skogsprogrammet skapar statsmakten för egen del förutsättningar för skogsbranschens produktionsverksamhet och dess utveckling. Även om man nu skulle satsa avsevärt på att utveckla nya produkter, är det i praktiken inte möjligt att börja producera dem i stor skala under innevarande decennium. Massa- och pappersindustrins produktion baserar sig till stor del på nuvarande produkter under de närmaste åren.

De första stora skogsbioraffinaderierna och framställningen av biodiesel inleds som det ser ut nu först i slutet av programperioden. Värme kraftverkens användning av ved beräknas öka. Efterfrågan på trä riktar sig mot småträd, gren- och toppmassa samt stubbar, vilkas användning beräknas 3–4-dubblas jämfört med dagens nivå. För trävaruindustrins del finns det redan lovande utsikter till omfattande kommersialisering av nya produkter med högre förädlingsvärde än i dag.

För att trygga skogsindustrins tillgång till råmaterial skapar programmet förutsättningar att öka de inhemska avverkningarna med minst 10 miljoner kubikmeter till 65 miljoner kubikmeter om året. Skogsindustrins inhemska produktion förutspås minska, men värdet av dess produktion tillsammans med nya förädlade energi- och bioprodukter beräknas kunna stiga med upp till 20 %, dvs. till ungefär 23 miljarder euro om året.

Om avverkningarna ökar med 10–15 miljoner kubikmeter jämfört med 2006, skulle de privata skogsägarnas årliga bruttorotprisinkomster stiga till 2,1–2,3 miljarder euro¹⁰. Den växande använd-

ningen av skogsflis skulle innebära att skogsägarnas samt drivnings- och transportföretagarnas omsättning ökade med ungefär 120–220 miljoner euro.

För hela skogssektorns produktion beräknas värdeökningen stiga med 500–700 miljoner euro, dvs. till ungefär 8,6–8,8 miljarder euro.

Till följd av rotprisinkomsterna och investeringarna i skogsvård ökar statens årliga beskattningsutfall för skogsbrukets del med ungefär 160–200 miljoner euro jämfört med 2006. Arbetsinkomsterna till följd av att uttaget och transportererna av gagnvirke och energived ökar gör att beskattningsutfallet växer med ungefär 60–80 miljoner euro om året.

Värdeökningen i fråga om turismen i Finland var sammanlagt 3,3 miljarder euro 2005, varav naturturismen beräknas stå för ungefär en fjärdedel, dvs. 825 miljoner euro. I och med urbaniseringen, den stigande inkomstnivån och den ökande fritiden beräknas rekreationen i skogarna och naturturismen öka så att efterfrågan på olika byggda rekreationsomgivningar (inkvartering, leder, rastplatser, avfallshandtering), informationstjänster och motoriserade upplevelsetjänster ökar. Detta tillsammans med den växande turismen gör att naturturismens värdeökning stiger till över en miljard euro.

Sociala konsekvenser

Med tanke på skogsbrukets och skogsindustrins konkurrenskraft är det nödvändigt att öka produktiviteten. Detta underlättar också arbetskraftsbristen. Arbetets förbättrade produktivitet och rationalisering av produktionen leder till att arbetsplatserna inom skogsindustrin minskar med ungefär 15 000 sysselsatta före 2015. Utan skogsprogrammets åtgärder för att få till stånd nya produkter skulle behovet av arbetskraft ytterligare minska med ungefär tusen. Skogsindustrins förbättrade verksamhetsförutsättningar tryggar industrins fortlevnad i landets olika delar.

Trots att produktiviteten inom skogsbruket förbättras kommer antalet sysselsatta att förbli ungefär på nuvarande nivå, dvs. 23 000 sysselsatta. Detta beroende på de ökande avverkningarna och det faktum att de i högre grad än nu riktas mot massaved och torvmarker, samt att skogsvårdsarbetena och uttaget av energived ökar. Programmets arbetskraftsökande inverkan inom skogsbruket är således ungefär 1 500–2 000 arbetsplatser.

Totalt sysselsätter skogsbruket och skogsindustrin (inkl. möbelindustrin) ungefär 83 000 personer 2015. Härav står den träbaserade energiproduktionen för ungefär 2 000–3 000 sysselsatta. Skogsprogrammets arbetskraftsökande inverkan för branscher utanför skogssektorn vore ungefär 1 000–1 500 sysselsatta.

¹⁰ Virkesutbudets priselasticitet har antagits vara ett. Rotprisnivån 2007 var till följd av konjunkturläget ovanligt hög, så i kalkylen är den totala rotprisinkomsten av samma storleksklass, trots att avverkningarna blir större.

Skogsprogrammet förbättrar landsbygdens livskraft genom att tillföra den arbetsplatser och företagsmöjligheter, vilket är positivt med tanke på den regionala utvecklingen. De arbetstillfällen som ökningen i fråga om uttag och transport av gagnvirke och energived, skogsvård och skogsförbättringsarbeten samt energiproduktion erbjuder riktar sig till största delen mot skogsdominerade glesbygdsområden. De arbetsmöjligheter som iståndsättningen och underhållet av det lägre vägnätet och det lågtrafikerade järnvägsnätet för med sig riktar sig också mot glesbebyggda områden.

De ökande avverkningarna tillsammans med strukturförändringen inom skogsägarkåren innebär behov av att utöka inte bara de traditionella skogsorganisationernas verksamhet utan även annan företagsverksamhet som är specialiserad på skogs- och naturvårdande arbeten. Naturturismens ekonomiska och sysselsättande inverkan varierar regionalt och är redan nu betydande i Lappland, Kuusamo och Kajanaland. Användningen av betydande friluftsområden i södra Finlands tillväxtcentrum förväntas öka. Ökad efterfrågan på naturturism och dess bitjänster förbättrar företags- och arbetsmöjligheterna i turistbranschen.

Användningen av skogarna för rekreativ ändamål ökar medborgarnas fysiska och psykiska välbefinnande. Med stöd av värderingsundersökningar har inverkningarna av rekreationen i skogarna beräknats vara av storleksklassen minst en miljard för finländarna. När fritiden ökar och befolkningen blir äldre ökar värdet av rekreationen i skogarna för medborgarna. Denna bygger till stor del på allemansrätten.

Det är möjligt att samordna de åtgärder som ingår i skogsprogrammet med de växande behoven av ekonomisk användning av skogarna, skogsskydd och rekreation i skogarna samt kulturella särdrag inklusive samekulturen med sina karakteristiska näringar. På regional och lokal nivå drar man upp riktlinjer för samordningen av dessa behov i de regionala skogsprogrammen, Forststyrelsens naturresursplanering samt i landskaps- och generalplanläggningen. Åtgärder som syftar till skydd av skogarna och trygghet av mångfalden vidtas i samarbete med markägarna i huvudsak på frivillig väg. De olägenheter som turismen åsamkar markägarna ersätts genom lösningar som stöder handeln med rekreativsvärden.

Skogsägarkåren är heterogen till sin ålders-, köns- och socioekonomiska struktur, vilket framgår av de varierande mål som de sätter för användningen av skogarna. Det kundorienterade tillnärmsätt som tillämpas i skogsprogrammet förutsätter att detta beaktas i alla skogsägartjänster och produkter.

Miljökonsekvenser

Som en följd av att man genomför åtgärderna i skogsprogrammet kommer den totala kväve- och fosforbelastning som skogsbruket orsakar inte att öka jämfört med nuvarande nivå. Den extra belastning som de ökande avverkningarna, skogsförnyringen och iståndsättningsdikningarna medför kan dock lokalt och regionalt vara betydande i synnerhet på småvatten och källflöden. Den mest bety-

dande risken för miljöbelastning hänför sig till de ökande avverkningarna på torvmarker, iståndsättningsdikningen och gödslingen i form av ökad belastning av fosfor, kväve och suspenderade ämnen. För att minska de skadliga effekterna innehåller programmet flera åtgärder och utvecklingsprojekt med vilkas hjälp man försöker minska belastningen på vattendragen från skogsbruket.

Med tanke på jordens näringsbalans utgör en kraftigt ökad användning av virke för energiändamål en faktor som man ännu inte vet tillräckligt om. De största riskerna hänför sig till uttag av helträd vid gallringsavverkningar, där en betydande mängd kväve försvinner ur näringskretsloppet med grenarna och barren, och till stubbupptagningen på förnygringsytor. En ökad användning av trä för energiändamål kan också minska mängden ruttnande trämaterial i sjöarna, något som är viktigt för naturens mångfald. Skogsprogrammet innehåller åtgärder som stöder skyddet av marken samt mera forskning om helträds- och hyggesresters inverkan på näringsämnen.

Skogarnas och markens kolsänkeffekt minskar under programperioden jämfört med nuvarande nivå. Avverkningarna blir emellertid även som störst mindre än virkesförrådets tillväxt, därför fungerar skogarna som kolsänkor. Att mera hyggesrester tas till vara har ingen betydande inverkan på kolsänkorna. Enligt Metlas beräkningar minskar kolsänkorna tillfälligt och börjar växa på 2020-talet förutsatt att skogsvårdsåtgärderna vidtas fullt ut och i tid.

Skogsprogrammet stöder i hög grad EU:s mål att öka användningen av förnybara energikällor. Redan enbart en utökad användning av skogsflis (ca 5–9 milj. m³ om året) skulle innebära att de förnybara energikällornas andel (25 % 2006) av den totala användningen av primärenergi skulle öka med 2–3 procentenheter. Om hela den ökande användningen av skogsflis skulle inriktas på att ersätta fossila bränslen, kunde man på årsnivå komma upp till en utsläppsminskning på 6–7 ton koldioxid.

Till skogsprogrammet hänför sig flera åtgärder som är oundgängliga för att man ska kunna svara på kraven från energi- och klimatpolitiken och den nya miljölagstiftningens, t.ex. EU:s ramdirektiv för vatten och det direktiv för markskydd som är under beredning.

Den ökande användningen av skogarna ökar i sig risken för att skogsnaturens mångfald ska minska, eftersom skogarna utgör primär livsmiljö för över en tredjedel av våra hotade arter. I utkastet till den nationella uppföljningsrapport som EU:s habitatdirektiv förutsätter har största delen av skogsnaturtyperna klassificerats med skyddsnivån "ogynnsam-otillräcklig", för ås- och svämskogarnas del t.o.m. "ogynnsam-dålig-försämrade". Genomförandet av METSO-programmet, som utgör en väsentlig del av skogsprogrammet, rättar till situationen. Genom att utöka mångfaldsutbildningen för skogs-fackmän och rådgivningen till skogsägare kan de olägenheter som åsamkas skogsnaturens mångfald minskas.

Utökningen av förnygringsavverkningarna har delvis negativa konsekvenser för skogslandskapet. De kan lindras med landskapsplanering av avverkningarna. De effekter de ökande gallringsavverkning-

arna och användningen av trä för energiändamål har på rekreationen i skogarna ses som positiva med undantag för tillvaratagandet av stubbar.

Osäkerhetsfaktorer

Finlands nationella skogsprogram tar sikte på en tidpunkt i framtiden då skogsbranschens omvärld genomlever den kraftigaste förändringsperioden i närhistorien. De viktigaste förändringskrafterna är globala, oberoende av Finland. Detta innebär flera osäkerhetsfaktorer för genomförandet av programmet.

Efterfrågan och priserna på skogsindustrins produkter bestäms på den internationella marknaden, vilket avspeglar sig i efterfrågan på virke i Finland. Huruvida skogsprogrammets avverkningsmål uppnås beror i hög grad på hur aktörerna inom den privata sektorn, i synnerhet skogsindustriföretagen och skogsägarna, bedömer den framtida marknadsutvecklingen och det rådande marknadsläget, och med vilka beslut de reagerar på dessa. Utvecklingen av såväl efterfrågan som utbudet på virke är förenad med osäkerhet.

På grundval av Finlands Banks kalkyler kan man bedöma vilka verkningar det har om skogsindustrins verksamhet krymper eller om man inte lyckas utöka de inhemska avverkningarna i enlighet med skogsprogrammets mål. Om det ryska importvirket minskar med 15 milj. kubikmeter och man lyckas ersätta endast hälften av detta (7,5 milj. m³), dvs. om tillgången på virke minskade med ungefär 10 %, skulle också skogsindustrins produktion i Finland minska med 10 % jämfört med nuvarande nivå. Multiplikatoreffekterna skulle också kännas i andra branscher, t.ex. den kemiska industrin, energiproduktionen och trafiken. Eftersom importvirket i huvudsak skulle ersättas med inhemskt virke, skulle skogsbrukets produktion öka och multiplikatoreffekterna av skogsindustrins inskränkta produktion på bruttonationalprodukten skulle nästan upphävas. Bruttonationalprodukten skulle inalles sjunka med ungefär en halv procent, men antalet arbetsplatser skulle minska med ungefär 8 000. Effekterna skulle till stor del synas redan 2009 och 2010. Stängningarna av produktionsanläggningar skulle ha avsevärda regionalekonomiska effekter.

Trots att de outnyttjade avverkningsmöjligheterna i våra skogar är omfattande, garanterar det inte att tillräckligt med virke skulle fås till fabrikena. Skogsbruksenheter är i genomsnitt små, varför virkesförsäljningsinkomsterna för många skogsägare blir små på årsnivå i förhållande till förvärvsinkomsterna. För många markägare är den övriga nyttan med skogen viktigare än inkomsterna från virkesförsäljning. Dessa faktorer minskar benägenheten att sälja virke. Dessutom kan väderförhållandena, vägnätets skick och bristen på arbetskraft försvåra drivningen av köpt virke. Hotbilden består i att skogsindustrin inte lyckas skaffa tillräckligt med virke.

På grund av ovanstående borde programmet verkställas så fort som möjligt. I fall den offentliga finansieringen inte stiger genast i början av programmet på grund av statsekonomiska eller andra motsvarande skäl, riskeras programmets mål och skogsindustrins tillgång på virke.

Utveckling och kommersialisering av nya skogsbaserade produkter tar flera år och är förenad med ekonomiska risker. Det är osäkert om man lyckas inrikta utvecklingen just på de produkter som är de rätta med tanke på marknaden och som kan ligga till grund för en lönsam företagsverksamhet. Offentlig forsknings- och utvecklingsfinansiering och investeringsstöd möjliggör utvecklingsarbete och investeringar som är förenade med risker.

De mål som EU har satt för Finland när det gäller att öka användningen av förnybar energi är starkt förknippade med skogsindustrins produktion. En inskränkning av skogsindustrins totala produktion skulle direkt göra det svårt att uppnå målet att öka användningen av förnybar energi.

Många av skogsprogrammets mål är beroende av att det finns tillräckligt med kunnig arbetskraft. En lyckad utbildnings- och arbetskraftspolitik för skogsbranschen är här av central betydelse. Risken för arbetskraftunderskott är särskilt stor i avfolkningsregioner, där flera branscher konkurrerar om arbetskraften. En betydande del av avverkningsmöjligheterna finns också i dessa områden.

Hur de olika sätten att använda skogen samordnas på regional och lokal nivå avgör i stor utsträckning skogsanvändningens samhälleliga acceptabilitet och välfärdskonsekvensernas täckning. Det är också osäkert hur väl man lyckas utveckla en fungerande växelverkan mellan olika parter.

Tryggheten av skogsnaturens mångfald bygger i huvudsak på METSO-programmet, där det centrala är att den modell fungerar som grundar sig på skogsägarnas frivillighet och marknadsmekanismen. Hur väl man lyckas beror i hög grad på om den offentliga finansieringen är tillräcklig och på de enskilda skogsägarnas avgöranden. På förhand kan man inte med säkerhet veta om man lyckas förvärva de naturvårdsmässigt värdefullaste objekten som skyddsobjekt eller var de objekt som erbjuds finns geografiskt. Osäkerheten kan minskas med hjälp av det mångsidiga metodurval som ingår i METSO-programmet.

De enskilda processerna i skogsekosystemens kolkretslopp och deras inbördes beroendeförhållanden är inte tillräckligt kända, liksom inte heller klimatförändringens effekter på skogarna. Uppskattningen av mineraljordarnas och i synnerhet torvmarkernas kolutsläpp är förenad med betydande osäkerhetsfaktorer. Enligt de senaste resultaten är de kolutsläpp som uppkommer när organiskt material i marken bryts ner under de varma höstarna ungefär lika stora som de växande kolsänkorna under de varma våren, varför klimatförändringen inte skulle öka skogarnas förmåga att binda kol.

Det allmänna uppgift är att trygga skogssektorns verksamhetsförutsättningar. Tillräcklig offentlig finansiering är också en central förutsättning för att flera av målen i skogsprogrammet ska nås. Särskilt viktig är den om förändringarna i omvärlden blir svårare än beräknat.

BEREDNING OCH UTVÄRDERING AV PROGRAMMET

Öppen beredningsprocess

Skogsprogrammet har utarbetats i omfattande samarbete med skogsbranschens olika aktörer. I arbetet har deltagit representanter för ministerierna, skogsförvaltningen, forskning och utbildning, skogsägarna, skogsindustrin, miljöorganisationerna, arbetstagarorganisationerna och företagarna samt ungdoms- och fritidsorganisationer.

Beredningen av programmet har koordinerats av jord- och skogsbruksministeriet med hjälp av Nationella skogsrådet, dess sekretariat och fyra arbetsgrupper. I skogsrådet och dess organ är flera ministerier och ett stort antal olika intressentgrupper representerade.

Dessutom har jord- och skogsbruksministeriet hört olika intressentgrupper och ministerier särskilt, ordnat feedbackseminarier och presenterat programutkastet på ett flertal möten som ordnats av andra instanser. Programutkastet har varit utlagda för kommentarer på jord- och skogsbruksministeriets webbsidor för Finlands nationella skogsprogram. Ministeriet har informerat om programberedningen i massmedierna.

Vid beredningen av skogsprogrammet har man utnyttjat de regionala skogsprogrammen 2006–2010, som skogscentralerna har utarbetat för sina verksamhetsområden på ett deltagande sätt med de regionala skogsrådets stöd. För beredningen av skogsprogrammet beställde jord- och skogsbruksministeriet en framtidsutredning för skogssektorn från Skogsforskningsinstitutet, och vid beredningen utnyttjades dessutom framtidsutsikter som gjorts upp av Skogsbranschens framtidsforum, VTT, Sitra och Beslutfattarnas skogsakademi samt intressentgrupperna och förvaltningsområdena.

Som ett led i beredningen av skogsprogrammet utarbetades Skogssektorns framtidsöversikt – Skogsrådets riktlinjer för skogssektorns tyngdpunkter och mål, som skogsrådet godkände i september 2006. Den bereddes på samma deltagande sätt som det nationella skogsprogrammet. I enlighet med programmet för statsminister Matti Vanhanens II regering har översikten använts som grund för beredningen av det nationella skogsprogrammet.

I skogsprogrammet har beaktats statsrådets antagna eller under beredning varande riktlinjer för naturens mångfald och hållbar användning, klimat- och energipolitiken, regionutvecklingen och utvecklandet av landsbygden, naturresursstrategin, trafikstrategin och utvecklingsarbetet, besluten om främjande av bygande i trä och av träprodukter samt riktlinjerna för sektorforskningen liksom motsvarande internationella riktlinjer och Europe-

iska unionens riktlinjer. METSO-programmet, som beretts parallellt med programmet, utgör en integrerad del av programmet. I programmet ingår också förslagen som framfördes i mellanrapport av Esko Aho's arbetsgrupp 15.2.2008 för att öka användning av inhemsk virke.

I syfte att granska skogsprogrammets målsättning och bedöma konsekvenserna beställde jord- och skogsbruksministeriet våren 2007 Skogsforskningsinstitutets kalkyler på grundval av fem olika framtidsalternativ: (1) den nuvarande utvecklingen fortsätter; (2) virkesimporten sjunker till under hälften, dvs. till ungefär åtta miljoner kubikmeter om året, den årliga användningen av skogsflis ökar till åtta miljoner kubikmeter och energipriset stiger 2 % om året; (3) som alternativ 2 men dessutom ökar skyddsarealen i skogarna i södra Finland till 5 % av skogsarealen och i norra Finland skyddas ytterligare ungefär 54 000 hektar skog; (4) som alternativ 3 men dessutom fyrfaldigas användningen av skogsflis till 12 miljoner kubikmeter och värdet av skogssektorns produktion 1,5-faldigas så att nya produkter står för en tredjedel av ökningen; och (5) som alternativ 3 men avverkningarna i alla skogsägargruppers skogar är i enlighet med de största hållbara avverkningsmöjligheterna. I kalkylerna bedömdes de ekonomiska, ekologiska och sociala konsekvenserna av dessa framtidsalternativ.

Förhandsbedömning av programmet

Vid sidan av beredningen av programmet gjorde Indafur Oy en extern förhandsbedömning av programmet 1.3–25.9.2007. Förhandsbedömningen omfattade programutkastets struktur, innehåll och kvalitet samt funktionsdugligheten hos programmets verkställighets- och uppföljningssystem. Dessutom omfattade bedömningen en bedömning av utarbetandet av programmet och programmets innehåll i enlighet med 3 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005). Till bedömningen hänförde sig också en bedömning av programmets konsekvenser med avseende på en balanserad regional utveckling och jämställdheten.

Förhandsbedömningen leddes av en styrgrupp, som bestod av företrädare för jord- och skogsbruksministeriet och bedömarna. Indufur utarbetade mellan- och slutrapporter över bedömningarna, och resultaten behandlades i skogsrådet samt i dess sekretariat och arbetsgrupper. Förslagen till förbättring av programstrukturen och effektiviserat genomförande har beaktats bl.a. genom att marknadsorientering, förnyelse av verksamhetsformerna och jämställdhetsfrågor har betonats. Resultaten av bedömningen av miljökonsekvenserna har beaktats i målen och åtgärderna. Bedömningen stöder en förstärkning av de regionala skogsprogrammen och den regionala utvecklingen.

BAKGRUNDSMATERIAL

Internationella riktlinjer, avtal och bestämmelser

Handlingsplan för biomassa. KOM(2005) 628
En skogsbruksstrategi för Europeiska unionen. KOM(1998) 649
Europeiska landskapskonvention. 2000. ETS 176.
Upprättande av ett system med Flegtlicenser för import av timmer till Europeiska gemenskapen. Nr 2173/2005/EG.
Främjande av användningen av biodrivmedel eller andra förnybara drivmedel. Direktiv 2003/30/EG
Temainriktad strategi för hållbar användning av naturresurser. 2005. Europeiska kommissionen.
Program för utvecklande av landsbygden i Fastlandsfinland 2007–2013. KOM(2007) 3779.
Skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel (FLEGT). KOM(2003) 251.
En EU-handlingsplan för skog. KOM(2006) 302.
Innovative and Sustainable Use of Forest Resources – Vision 2030. A Technology Platform Initiative by the European Forest-Based Sector. 2005.
Finansieringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Nr 1290/2005/EG.
Ramdirektivet för vatten 2000/60/EG.
United Nations Millennium Declaration. 2000.

Nationella principbeslut, strategier och program

Alueelliset metsäohjelmat 2006–2010. Yhteenveto metsäkeskusten metsäohjelmista. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 4/2006.
Handlingsplan för att säkra biodiversiteten i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län (METSÖ).2002. Miljön i Finland 583sv. 53 s.
En vital landsbygd – ministeriernas ansvar och regionutveckling. Ett landsbygdspolitiskt specialprogram 2007–2010. Inrikesministeriets publikationsserie 20/2007. 44s.
Nationell strategi för anpassning till klimatförändringen. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 1b/2005. 213 s.
Finlands nationella skogsprogram 2010. JSM:s publikationer 2/1999. 38 s.
Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Kansallinen kestävä kehityksen strategi. Valtioneuvoston kansallian julkaisusarja 5/2006. 136 s. (På väg mot hållbara mål. Ett nationellt och globalt hållbart Finland. Finlands strategi för hållbar utveckling (Svenskt presentationsblad).

Koulutus ja tutkimus vuosina 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. 2007. Opetusministeriö. Utkast.
Luonnon puolesta – ihmisen hyväksi. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategia ja toimintao-hjelma 2006–2016. 2007. Suomen ympäristö 35. 162 s.
Maa- ja metsätalousministeriön metsävara- ja metsäsuunnitelustrategia 2008–15. Utkast. JSM.
Maailman johtavana metsäklusterina vuoteen 2030. Suomen metsäklusterin tutkimusstrategia. Suomen metsäklusteri ja sen asiastomatilat. 2006. 39 s.
Maailman parasta metsä-, puu- ja paperiosaamista. Metsäsektorin koulutuksen kehittäminen Suomessa. Opetusministeriön työr-yhmämuistioita ja selvityksiä 2008:1. 78 s. (Världens bästa kun-nande på skogs-, trä- och pappersbranschen. Utvecklingen av utbildningssystem inom skogssektorn i Finland. Sammandrag på svenska).
Jord- och skogsbruksministeriets naturresursstrategi. Hållbar an-vändning av förnybara naturresurser. Jord- och skogsbruksminis-teriets publikationer 8a/2001. 117 s.
Skogssektorns framtidsöversikt – Skogsrådets riktlinjer för skogssek-torns tyngdpunkter och mål. Jord- och skogsbruksministeriets pu-blikationer 11a/2006. 39 s.
Riktlinjer för energi- och klimatpolitiken under den närmaste fram-tiden - en nationell strategi för verkställandet av Kyotoprotokol-let. Statsrådets redogörelse till riksdagen den 24 november 2005.
Strategiset huippuosaamisen keskittymät. 2006. Tiede- ja teknolo-gianeuvosto. 48 s.
Suomen maa- ja metsätalouden kansallinen kasvigeenivaraohjel-ma. 2001. MMM. 82 s. (Finlands nationella program för växter-nas genförråd).
Tiede, teknologia, innovaatiot. 2006. Tiede- ja teknologianeuvosto. 54 s.
Statsrådets principbeslut. Utvecklingspolitiskt program 2007 – Mot en rättvis och hållbar mänsklichetspolitik. 17.10.2007.
Statsrådets principbeslut om främjande av användningen av trä och byggandet i trä 17.3.2005.
Statsrådets principbeslut om utvecklande av sektorforskningen 28.6.2007.
Statsrådets principbeslut om ett handlingsprogram om utvecklan-de av rekreation i det fria och naturturism. 13.2.2003.
Riktlinjer för vattenskydd fram till 2015. Statsrådets principbeslut 23.11.2006.
Målen för skydd av vattnen fram till år 2005. 1998. Miljön i Finland 82 s.
Vähemmästä enemmän ja paremmin – Kestävä kulutuksen ja tu-otannon toimikunnan (KULTU) ehdotus kansalliseksi ohjelmaksi 2005. YM & KTM. 151 s.

Undersökningar och utredningar

- Alueelliset hakkuumahdollisuudet valtakunnan metsien 10. inventoinnin perusteella, maastotyöt 2004–2006. Metsätieteen aikakauskirja 2B/2007: 215–248.
- Arvio biomassan pitkän aikavälin hyödyntämismahdollisuuksista Suomessa: expertarbeitsgruppens slutrapport 12.2.2007. Av HIM finansierad undersökning.
- Ekologinen kestävyys, ympäristömuutos ja metsätalous. 2005. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto. Tiedonantoja 164. 71 s.
- FinnSight 2015 – Tieteen, teknologian ja yhteiskunnan näkymät. 2006. Suomen Akatemia ja Tekes.
- Globalisaation suunta ja metsäalan vaihtoehdot 2007. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto. Tiedonantoja 171. 241 s.
- Suomen biodiversiteettiohjelman arviointi. 2005. Suomen ympäristö 770. 251 s. (Utvärdering av Finlands handlingsprogram för biodiversitet. Svenskt presentationsblad).
- Hirvikannan säästelyjärjestelmä. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 100/2005. 48 s.
- Hyvän metsänhoidon suosituksien. 2006. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Metsäkustannus Oy.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. Fourth Assessment Report. Climate Change 2007: Synthesis Report. 2007. <http://www.ipcc.ch>.
- Kansallisen metsäohjelman väliarviointi. Loppuraportti. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5/2005.
- Kansallisen metsäohjelman 2015 ennakoarviointi. Väliarvointi Metsäneuvostolle 31.7.2007. Indufor & ITSU Oy. 62 s.
- Kansallisen metsäohjelman 2015 ennakoarviointi. Loppuraportti Metsäneuvostolle 25.9.2007. Indufor & ITSU Oy. 59 s.
- Maailman metsäteollisuus. Taustaa Suomen metsäteollisuuden tulevaisuuden arvioinnille. 2005. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Metsäkustannus Oy. 355 s.
- Menestyvä metsäala ja tulevaisuuden haasteet. 2005. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Metsäkustannus Oy. 118 s.
- Metsäalan arvoketjujen elinkeinomahdollisuudet. 2007. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. 82 s.
- Metson jäljillä – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tutkimusraportti. 2006. MMM, YM, Metla ja SYKE. 387 s.
- METSOn seuranta ja arviointi. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman seurannan ja arvioinnin loppuraportti. 2006. MMM, YM, Metla ja SYKE. 354 s.
- Metsäntutkimuslaitoksen laskelmat ja arviot pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian valmistelua varten. Metsäntutkimuslaitos. 2007. Duplikat. 16 s.
- Näkökulmia luontomatkailuun ja sen tulevaisuuteen. 2005. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto. Tiedonantoja 165. 80 s.
- Näkökulmia metsäalan sosiaaliseen kestävyys- ja sen tulevaisuuteen. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto. Tiedonantoja 168. 80 s.
- Paperiteollisuus – Toimialan tilanne ja tulevaisuuden haasteet. Paperiteollisuuden tulevaisuustyöryhmän raportti 31.5.2006. Metsäteollisuus ry ja Paperiliitto ry. 2006.
- Puukuljetusten turvaaminen vähäliikenteisillä radoilla. Työryhmän ehdotus. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 46/2007.
- Puun saatavuuden turvaaminen ja metsäalan osaaminen Suomessa. Asiantuntijanäkemyksiä kehittämistarpeista ja vaikuttamiskeinoista. 2006. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. 42 s.
- Puuntuotannon ja korjuun tulevaisuus. 2005. Metsäalan tulevaisuusfoorumi. Joensuun yliopisto. Tiedonantoja 161. 90 s.
- Puupolttoaineiden kysyntä ja tarjonta Suomessa vuonna 2020 – päivitetty tilannekatsaus. 2007. KTM & Pöyry. 34 s.
- State Of Europe's Forests 2007. The MCPFE report on sustainable forest management in Europe. Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Liason Unit Warsaw, Poland. 252 s.
- Suomen metsäklusteri tienhaarassa. 2000. Metsäalan tutkimusohjelma WoodWisdom.
- Suomen metsiin perustuva hyvinvointi 2015. Katsaus Suomen metsäalan kehitykseen ja tulevaisuuden vaihtoehtoihin. 2006. Metlan työraportteja 26. 250 s.
- Suomen metsäteollisuuden tulevaisuudennäkymät ja niiden vaikutus puuntuotantostrategioihin. 2005. JP Management Consulting (Europe) Oy. Raportti 29.4.2005.
- Suomen metsävarat metsäkeskuksittain 2004–2006 ja metsävarojen kehitys 1996–2006. Metsätieteen aikakauskirja 2B/2007: 149–213.
- Talouden näkymät. Suomen Pankki. Euro & Talous 3/2007.
- Tutkimustiedon välitys – selvitys tutkimustiedon välityksestä käytännön metsätalouteen. 2006. Työtehoseuran raportteja ja oppaita 28. 21 s.
- Vaihtoehtolaskelmat kansallisen metsäohjelman 2015 valmistelua varten. 2007. Metlan työraportteja ? 106 s. (under ombrytning)

Personer som deltagit i beredningen av skogsprogrammet

Skogsrådet (ersättare inom parentes)

Juha Korkeaoja, JSM, ordf. till 4/07

Sirkka-Liisa Anttila, JSM, ordf. Från 4/07

Aarne Reunala, JSM, vice ordf.

Lauri Ainasto, Trä- och specialbranschernas förbund (Sakari Lepola)

Leena Finér, Metla (Hannu Raitio)

Ilkka Heikkinen, MM (Pirkko Isoviita)

Jaana Heinisaari-Säteri, Finlands Sågar (Jukka-Pekka Ranta)

Silja Hiironniemi, IM (Veijo Kavonius)

Harri Hölttä, SLL (Sini Harkki till 5/06, Ilpo Kuronen från 6/06)

Hannu Jokinen, Forststyrelsen (Jan Heino till 6/06, Jyrki Kangas från 1/07)

Annu Jylhä-Pyykkönen, UVM (Seppo Niinivaara)

Kaija Kivinen, SHM (Hannu Jokiluoma)

Seija Kivinen, FM (Petri Syrjänen)

Sauli Kovanen, Pappersförbundet (Petri Vanhala)

Paula Nybergh, HIM (Reima Sutinen)

Håkan Nystrand, METO (Tapio Hankala Forstmästarförbundet)

Tauno Partanen, JCO (Jari Pigg)

Matti Peltola, Maskinföretagarnas förbund (Simo Jaakkola)

Antti Sahi, MTK (Timo Nyrhinen)

Liisa Sahi, Finlands Scouter (Tuomo Jantunen, Suomen Latu ry)

Timo Tanninen, WWF Finland (Harri Karjalainen)

Hannu Valtanen, Skogsindustrin rf till 6/06, Anne Brunila 7–11/06, Anders Portin från 12/06 (Pekka Kallio-Mannila till 12/05, Jouni Väkevä 1–11/06, Antti Otsamo från 12/06)

Karen Wik-Portin, Kustens skogscentral (Markku Heikkinen, De regionala skogsråden)

Marja Kokkonen, JSM, sekr.

Sekretariatets sammansättning

Aarne Reunala, JSM, ordf.

Marja Kokkonen, JSM, vice ordf. sekr.

Eero Autere, Tapio till 2/07

Petri Heinonen, Forststyrelsen från 11/06

Matti Hirvonen, Suomen Latu

Pirkko Isoviita, MM

Simo Jaakkola, Maskinföretagarnas förbund

Antti Koskimäki, Tavastlands-Nylands skogscentral från 10/07

Jouko Kostamo, Tapio från 03/07

Ilpo Kuronen, SLL

Timo Nyrhinen, MTK

Kaarlo Ouni, Birkalands skogscentral till 9/07

Kari Pelkonen, Forststyrelsen till 10/06

Pasi Puttonen, Metla

Reima Sutinen, HIM

Jouni Väkevä, Skogsindustrin rf

Arbetsgrupp 1. Skogssektorns ekonomiska hållbarhet

Pentti Lähteenoja, JSM ordf.

Reima Sutinen, HIM vice ordf.

Heikki Granholm, JSM från 4/07

Antti Halkka, SLL

Tapio Hankala, Forstmästarförbundet

Marja Hiiska-Aaltonen, JSM

Antti Koskimäki, Tavastlands-Nylands skogscentral

Simo Jaakkola, Maskinföretagarnas förbund

Teppo Lehtinen, MM

Marko Mäki-Hakola, MTK

Timo Määttä, Motiva från 4/07

Seppo Niinivaara, UVM

Håkan Nystrand, METO

Ville Ovaskainen, Metla

Olli Puukko, Forststyrelsen

Jukka-Pekka Ranta, Finlands Sågar

Juha Vaajoensuu, TEKES

Jouni Väkevä, Skogsindustrin rf

Harri Hänninen, Metla, sekr.

Hannu Niemelä, Tapio, sekr.

Arbetsgrupp 2. Skogarnas ekologiska hållbarhet

Marjukka Mähönen, JSM, ordf.

Mikko Kuusinen, MM, vice ordf.

Hannu Ilvesniemi, Metla

Harri Karjalainen, WWF Finland

Jyrki Ketola, METO

Jouko Kostamo, Tapio

Panu Kuokkanen, Forststyrelsen

Ilpo Kuronen, SLL

Kari Nieminen, Sydvästra Finlands skogscentral

Timo Nyrhinen, MTK

Suvi Raivio, Skogsindustrin rf

Anna Rakemaa, JSM till 7/07

Niina Riissanen, JSM från 8/07

Jukka Sippola, Forstmästarförbundet från 3/07

Aarne Wahlgren, Norra Karelen miljöcentral

Paula Horne, Metla, sekr.

Harri Tukia, SYKE, sekr.

Arbetsgrupp 3. Skogssektorns sociala och kulturella hållbarhet

Liisa Saarenmaa, JSM, ordf.

Pauli Wallenius, Forststyrelsen, vice ordf.

Pekka Aikio, Sametinget från 1/07

Lauri Ainasto, Trä- och specialbranschernas förbund

Sini Harkki, SLL till 5/06

Matti Heikurainen, JSM till 1/07
 Matti Hirvonen, Suomen Latu
 Mikko Härö, Museiverket från 1/07
 Mikko Häyrynen, Metsälehti
 Harri Karjalainen, WWF Finland
 Juha Knuuti, Renbeteslagsföreningen från 1/07
 Aapo Koukku, Utbildningsstyrelsen från 1/07
 Simo Kyllönen, Helsingfors universitet
 Sirpa Kärkkäinen, Finska forstföreningen
 Kaisa-Leena Lintilä, IM
 Päivi Luoma, Skogsindustrin rf från 1/07
 Ristenrauna Magga, Sametinget till 12/06
 Matti Malkamäki, METO från 1/07
 Paula Nybergh, HIM
 Tauno Partanen, Norra Savolax skogscentral
 Paavo Pelkonen, Joensuu universitet
 Risto Päivinen, EFI
 Pekka Ripatti, TTS från 1/07
 Juha Rutanen, Helsingfors universitet
 Pekka salminen, MM
 Tomi Salo, Maskinföretagarnas förbund
 Raija Seppänen, JSM
 Susanna Sieppi, Skogsindustrin rf till 4/06
 Jukka Sippola, Forstmästarförbundet
 Jouni Suoheimo UVM till 12/06
 Jorma Tolonen, Kajanalands skogscentral
 Aki Tuominen, Finlands Scouter
 Liisa Tyrväinen, Metla
 Kati Vierikko, SLL från 1/07
 Paula Viertola-Jern, MTK
 Pertti Viik, Renbeteslagsföreningen till 12/06
 Kirsi Viljanen, JSM
 Leena Petäjäistö, Metla, sekr. till 3/07
 Kaisa Pirkola, JSM sekr. från 5/07
 Juha Rutanen, Helsingfors universitet, sekr. från 4/07
 Ständiga sakkunniga:
 Liisa Siipilehto, Vetenskapsbiblioteket i Vik
 Pekka Virtanen, Helsingfors universitet

Arbetsgrupp 4. Delegationen för den internationella skogspolitiken

Anders Portin, JSM, ordf. Till 11/06, Aulikki Kauppila 12/06–5/07,
 Heikki Granholm från 6/07
 Olavi Luukkanen, Helsingfors universitet, vice ordf.

Mika Aho, Forststyrelsen från 3/07
 Markku Aho, UM
 Lauri Ainasto, Trä- och specialbranschernas förbund från 7/07
 Erja Fagerlund, HIM
 Björn Finne, Forststyrelsen till 7/06
 Tapio Hankala, Forstmästarförbundet från 7/07
 Harri Hölttä, SLL från 1/07
 Simo Jaakkola, Maskinföretagarnas förbund från 7/07
 Lea Jylhä, MTK
 Harri Karjalainen, WWF Finland

Leena Karjalainen-Balk, MM
 Ilmo Kolehmainen, Tapio till 9/07
 Pirjetta Laine, Tapio från 7/07
 Elina Nikkola, JSM
 Håkan Nystrand, METO
 Antti Otsamo, Skogsindustrin rf från 12/06
 Leena Paavilainen, Metla från 7/07
 Juho Pennanen, SLL till 6/07
 Susanna Sieppi, Skogsindustrin rf till 6/07
 Kirsi Taipale, JSM
 Jari Varjo, Metla till 6/07
 Taina Veltheim, JSM
 Anniina Kostilainen, JSM, sekr. Från 9/07
 Teema Seppä, JSM, sekr. från 2/07
 Anne Vehviläinen, JSM, sekr. till 9/07

Skogssektorns framtidsöversikt och utkastet till skogsprogram har dessutom i olika skeden kommenterats av:

Eeva Hellström, Beslutsfattarens Skogsakademi
 Lauri Hetemäki, Metla
 Ilmo Kolehmainen, Forststyrelsen
 Anssi Niskanen, Skogsbranschens Framtidsforum
 Jussi Uusivuori, Metla

Använda förkortningar för organisationer:

Ministerier

KM kommunikationsministeriet
 JSM jord- och skogsbruksministeriet
 Evira Livsmedelssäkerhetsverket
 UVM undervisningsministeriet
 IM inrikesministeriet
 SHM social- och hälsovårdsministeriet
 ANM arbets- och näringsministeriet
 UM utrikesministeriet
 FM finansministeriet
 MM miljöministeriet
 METO METO - Skogsbranschens Experter
 JCO Jägarnas Centralorganisation
 MTK Centralförbundet förlant- och skogsbruksproducenter

Andra organisationer

ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
 EFI Europeiska skogsinstitutet
 Metla Skogsforskningsinstitutet
 Tapio Skogsbrukets utvecklingscentral
 UBS Utbildningsstyrelsen
 PTT Pellervos ekonomiska forskningsinstitut
 VFFI Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
 FA Finlands Akademi
 SLL Finlands Naturskyddsförbund
 SYKE Finlands miljöcentral
 TE-central Arbetskrafts- och näringscentral
 TTS Arbets effektivitetsföreningen

BILAGOR

Bilaga 1 Avvikande åsikt

Till jord- och skogsbruksministeriet

Avvikande åsikt/Det nationella skogsprogrammet 2015

När det handlar om natur- och miljöskydd och skogsbruk i det nationella skogsprogrammet anser Finlands naturskyddsförbund att programhelheten ska vara balanserad. Ett väsentligt led i denna helhet är Programmet för biodiversitet i Södra Finlands skogar METSO som är den mekanism som hindrar avverkningar inom skyddsvärda skogsområden.

Utifrån dagens uppgifter kan man dock inte säga att programmet är balanserat på ett sådant sätt som Finlands naturskyddsförbund förutsätter. I motvikt till att man kraftigt effektiviserar nyttjandet av skogar har man inte definierat åtgärder som är tillräckliga och som kompenserar för de negativa miljökonsekvenserna. Vid sidan om att bevara skogsnaturen borde man fästa större vikt vid bl.a. att öka skogarnas kollager, tillståndet i vattenmiljön och konsekvenserna av användningen av torv. Dessa missförhållanden behandlas mer detaljerat i det utlåtande som förbundet gav om skogsprogrammet och lämnade till jord- och skogsbruksministeriet (17.1.2008) samt i förbundets avvikande åsikt om Metso-arbetsgruppens betänkande (7.1.2008).

Just nu finns det ingen klar uppfattning om programmets finansiering eller om alla de sätt som programmet kan genomföras på, vilket gör det svårt att analysera balansen i programmet. Det har inte fattats något beslut om hur skydds- och jordbruksåtgärderna ska finansieras. Sätten att utföra skyddsåtgärderna är däremot kända men en viss oklarhet råder i fråga om effektivisering av skogsbruket. Många av dessa åtgärder kan redan nu anses ha större effekt än skyddsåtgärderna. Mer precisa beslut om programmets genomförande ger senare klara möjligheter att stimulera ett mer balanserat verkställande av programmet.

Helsingfors 28.1.2008

Harri Hölttä
Skogsexpert
Finlands naturskyddsförbund

Programmet för biodiversiteten i södra Finlands skogar 2008-2016 (METSO) omfattar de centrala åtgärderna för tryggande av skogsnaturens mångfald. Programmet är en fortsättning på METSOs försöksskede 2002-2007, vars lösningsmodell typ syns här bredvid, utgjorde grunden för det program som nu startar.

Publikationer av Jord- och skogsbruks- ministeriet

- 1/2008 Maa- ja metsätalousministeriön tilusjärjestelystrategia 2008–2013
ISBN 978-952-453-356-0 (htf)
ISBN 978-952-453-357-7 (PDF)
- 2/2008 Kalastusmatkailun kehittämisen valtakunnallinen toimenpideohjelma
2008–2013
ISBN 978-952-453-368-3 (htf)
ISBN 978-952-453-369-0 (PDF)
- 3/2008 Kansallinen metsäohjelma 2015
ISBN 978-952-453-375-1 (htf)
ISBN 978-952-453-376-8 (PDF)
- 3a/2008 Finlands nationella skogsprogram 2015
ISBN 978-952-453-377-5
ISBN 978-952-453-378-2
- 3b/2008 Finland's National Forest Programme 2015
ISBN 978-952-453-379-9
ISBN 978-952-453-380-5